cultus Dei exibendus, consequenter ad dispensandum vel commutandum solus sufficit Dei, & Prælatorum ejus vices gerentium consensus, uti in aliis votis. Accedit, quòd in tali voto honor & cultus Dei sit finis principalis, utilitas tertii verò solùm secundarius, si nempe major Dei cultus ex *Dispensatione* vel *Commutatione voti* consurgit; ergo hic propter illum cedere debet, ut accessorius, prout fit, si fiat *Commutatio*, ut magis egens sustentetur, vel Ecclesia magis indigens ornetur. Aliud foret, si votum seu promissio fieret simul tertio & Deo, uti benè advertit Sanchez *lo. cit. n.* 18. Reliqua de votis vide apud Theologos jam citatos, præsertim Sanchez *toto lib.* 4 *Moral. per totum* in 56. Disputationibus consistente, ubi nihil intactum relinquit, Sporer *tr.* 3. *in* 2. *Præceptum Decalog. cap.* 2. *per totum*, ubi more suo pulcherrima pro praxi affert. Layman *lib.* 4. *tr.* 4. Summistas v. *Votum.* & alios Doctores passim, cùm vix sit, qui votorum materiam non benè examinet. Vide etiam, quæ diximus in Theologia nostra Morali *Tr.* 6. *tract.* 3. *de Voto.*

TITULUS XXXV.

De Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

SUMMARIUM.

1 *De materia hujus Tituli multum non dicetur.*

1 Quando quidem in hoc Titulo plura statuuntur, Monachos, & Canonicos Regulares specialiter concernentia, quæ partim per consuetudinem, partim per privilegia, partim per statuta particularia fuere immutata, multa de materia hujus Tituli dicere non expedit; præsertim cum ea, quæ de Jure communi adhuc vigent, *in Tit. de Regularibus*, jam fuerint examinata, ubi etiam de quidditate Statûs Regularium ut sic, & Monachorum, atque Canonicorum Regularium egimus, naturam eorum, & differentias inter eosdem declarando. Hinc aliqua tantùm, quæ ibi desiderantur, hîc afferemus, præcipuè de peculio Religiosorum & Clausura eorum utpote de quo specialiter *c.* 2. 4. *&* 6. *h. t.* agitur.

§. I.

De Peculio, & Paupertate Religiosorum.

SUMMARIUM.

2 *Peculium Regularium dupliciter sumitur.*
3 *Propriè tale Religiosi in privato habere non possunt.*
4 *Benè tamen impropriè tale cum licentia Superioris.*
5 *Si sint deputati Officiales, seu Administratores rerum Monasterii; secùs non, usque ad n.* 16.
6 *Redditus annui immobilia reputantur.*
9 *Usufructuarius est dominus fructuum.*
14 *Decreta Apostolica non recepta, an, & quamdiu obligent.*
15 *Communitas in Monasteriis ubi non servatur Regularis disciplina deficit.*
16 *Contra paupertatem peccat etiam ille, qui de licentia Superioris retinet superflua, vel superfluè expendit.*
17 *Proprietarius tamen non est.*
18 *In dubio, an quid superfluum, vel inconveniens sit, statur judicio Superioris.*
19 *Qui sine licentia Superioris aliquid accipit, retinet, vel expendit, peccat contra paupertatem.*
20 *An, & quando sufficiat licentia præsumpta?*
21 *Proprietarii pœnæ. Et num. seq.*
23 *Quid Juris de Legatis factis Religioso hâc conditione, ut ad eum, & non Monasterium pertineat? usque ad num.* 26.

2 Quæritur I. An, & quomodo prohibitum sit, vel concessum Monachis, & aliis Religiosis habere peculium, vel proprium? Ante Responsionem notandum *Peculium* ad propositum esse propriè, aliud impropriè tale. Per *Peculium propriè tale* intelligitur Patrimonium, vel bona propria alicujus, de quibus tanquam de re sibi propria pro libitu disponere potest habens illud. Per *Peculium* verò *impropriè* tale intelliguntur bona quoad administrationem & usum. Ita post Navarrum *in Commentar. can. Non dicatis.* 12. *q.* 1. *n.* 47. Fagnanus *c.* 2. *h. t. n.* 2. Pirhing *eod. n.* 5. Hoc notato,

3 Resp. I. Nullus Religiosus in particulari etiam cum licentia, ac dispensatione Superioris potest habere *Peculium*, vel *proprium strictè tale.* Omnes patetque passim ex Jure, præsertim ex *c. Cùm ad Monasterium. h. t.* ubi ad finem etiam ratio additur illis verbis: *Quia abdicatio proprietatis adeò est annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere*: quamvis ex Monacho possit facere non Monachum, juxta dicta superiùs. Dicitur autem notanter *in particulari*; quia proprium in communi habere possunt omnes Religiosi exceptis Fratribus Minoribus Regulam ad litteram observantibus, textu expresso Concilii Tridentini *Sess.* 25. *de Regular. cap.* 3.

4 Resp. II. Possunt Religiosi cum licentia Superioris habere *Peculium impropriè tale*, seu administrationem *Peculii*, seu bonorum pro bono & utilitate Monasterii: sive, quod idem est, possunt Religiosi à Superioribus desuper constitui Officiales & Administratores *Peculii*, seu bonorum Monasterii pro utilitate ejusdem, ita tamen, ut ad nutum sint amovibiles. Rursùs Unanimis claris Juribus *c.* 2. §. *Què verò. h. t.* & Concilii Tridentini *lo. cit. cap.* 2. ibi: *Administratio autem bonorum Monasteriorum aut Conventuum ad solos Officiales eorundem ad nutum Superiorum amovibiles pertineat.*

5 Resp. III. Nullus Religiosus (nisi sit Officialis, aut Administrator bonorum Monasterii pro utilitate eusdem) etiam de licentia Superioris potest habere *Peculium immobile*, seu Administrationem bonorum immobilium, nec annuos redditus, seu provisiones annuas, etiamsi non sint superflui, & revocabiliter concedantur, expendendi interim in usus honestos & licitos pro utilitate vel necessitate, v. g. ipsius Religiosi. Ita latissimè ac solidissimè Fagnanus *in c.* 2. *h. t.* & ibi Hostiensis, Joan. Andreas *v. Nisi ab Abbate.* Anchoran. *n.* 2. Felinus *in c. Cùm M. de Constit.* & plures citati à Fagnano *lo. cit.* ubi ad finem recapitulando dicta, tenorem Conclusionis ponit, ac novissimè Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 13. *q.* 10. ubi plures alios citat. Est autem contra Navarrum *de Statu Monach. consil.* 14. Roderiquez *tom.* 2. *p.* 125. *a.* 4. *& tom.* 3. *q.* 29. *a.* 10. Sanchez *lib.* 7. *Mor. cap.* 22. *n.* 11. Probatur conclusio ex *cit.* 2. *h. t.* ubi Religiosis omne prohibetur *Peculium nisi ab Abbate fuerit eis, NB. pro injuncta administratione permissum.* Ubi notanda verba, *nisi eis pro injuncta administratione fuerit permissum*; per hæc siquidem verba innuitur, solis illis licitum esse *Peculium improprium*, quia circa temporalia administrationis Officium habent, quales sunt Cellarii, Eleemosynarii, Granarii, Vestiarii,

Vestiarii &c. non item alii temporalium administrationis Officium non habentes; etsi circa spiritualia sint Officiales, uti benè notant Doctores citati.

6 Probatur Conclusio ulteriùs ex Concilio Trident. *Sess.* 25. *de Regular. cap.* 2. ubi pro Conclusione statuitur: *Non liceat deinceps Superioribus bona stabilia alicui Regulari concedere etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, aut commendam. Administratio autem bonorum, Monasteriorum, seu Conventuum ad solos Officiales eorundem ad nutum Superiorum amovibiles pertineat.* Ex quibus verbis planè evidenter apparet, quòd etiam de licentia Superioris nullus præter Officiales, bonorum immobilium administrationem, vel usumfructum eorum habere possit; ibi: *Non liceat Super oribus concedere: & ad solos Officiales pertineat.* Idem est de redditibus & provisionibus annuis: eò quòd *redditus annui inter immobilia censentur à Jure*, ut dicitur *Clem.* 1. *§. Cùmque annui. de V. S.*

7 Nec dicas cum Navarro, & aliis per Concilium Tridentinum tantùm prohiberi, ne Superiores *Peculium latè sumptum* aliis præter Officiales concedant sine causa rationabili, vel ad usus profanos, aut illicitos, aut irrevocabiliter; non item prohiberi, quòd eisdem concedant ex causa rationabili ad usus licitos, pro veris necessitatibus ipsius Regularibus v. g. Nam contra est: tum quia Concilium indistinctè loquitur, consequenter indistinctè intelligi debeat, cùm *ubi Jus non distinguit, nec non distinguere debeamus*, per vulgaria: tum quia gratis tantùm, & absque ullo fundamento ad improprium sensum interpretari videntur Adversarii textum Concilii. Nec enim valet, quòd Navarrus adducit, videlicet, ut Concilium Tridentinum concordetur cum Concilio Lateranensi relato *cit. c.* 2. *h. t.* quia uti ex *num.* 5. patet, & ad longum demonstrat Fagnanus *lo. cit.* Concilium Lateranense *cit. c.* 2. *h. t.* relatum, non id, quod Adversarii, sed quod Conclusio nostra dicit, asserit. Tum quia ex hac interpretatione sequeretur, quòd Officiales possent bona Monasterii ad usus superfluos, vel illicitos applicare, cùm Concilium *lo. cit.* Officialibus concedat, quod cæteris negat: ergo si cæteris solùm negat administrationem bonorum ad usus illicitos, aut superfluos, hanc Officialibus concedit; nam exceptio unius firmat Regulam in aliis, *arg. c. Nonne.* 5 *de Præsumpt.*

8 Tum etiam quia contrarium novissimè statutum habetur à Clemente VIII. in Constitutione, *Nullus omninò*, quæ est in Bullario Cherub. 9. dicti Pontificis, & ab Urbano VIII. in sua Constitutione 28. Tom. 4. apud Cherub. in qua de novo renovatur Constitutio Clementis VIII. ubi inter alia §. 3. ita habetur: *Neque Superioribus, quicunque illi sint, ullo pacto liceat* (NB. ullo pacto) *fratribus, aut eorum alicui bona stabilia, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem aut commendam, etiam dep siti aut custodiæ nomine concedere*; & infrà: *Nulla quorumcunque Superioritbus dispensatio, nulla licentia* (NB. nulla, nulla; ergo neque ex justa causa ad usus licitos) *fratres excusare possit, quo minùs cupæ & pœnæ &c. obnoxii sint*; *etiamsi NB Superiores asseverent, hujusmodi dispensationes, aut licentias concedere posse, quibus in ea re fidem adhiberi, minimè volumus.*

9 Probatur Conclusio etiam ratione: videlicet, quia Regularis non Officialis habens administrationem bonorum immobilium, aut redditumum annuorum pro suo, aut aliorum usu licito, centetur habere verum jus utendi & fruendi, verumque usumfructum, *L.* 1. *ff. de Usufruct. & Quemadmodum*, estque usufructuarius istorum qualificatus; usufructuarius autem est dominus fructuum, *l. Arboribus. ff. eod.* ratione cujus Regularis æquè incapax est usufructûs ac proprietatis, *Cl.m. Exivi. de V. S.* §. *Proinde.* Fagnanus *lo. cit. n.* 31. *&* *n.* 42. Secùs est in Officiali administratore; quia hic est administrator in utilitatem Monasterii duntaxat, nec potest de fructibus illius dispensare, nisi in utilitatem ejusdem, cui omnia acquirit, & lucratur, & cui omnia sua opera debita, utpote cui se cum omnibus suis per Professionem tradidit, *arg. c. In præsentia. de Probat.* cum Concordantiis.

10 Probatur denique pluribus Declarationibus Cardinalium S. Concilii Interpretum editis contra Adversarios pro nostra Conclusione, quas vide apud Fagnanum *lo cit.* Donatum *lo. cit.* Quaranta ℣. *Cajus reservatus.*

11 Infertur: Omnes sequentes modos de Jure peccaminosos esse, & contrarios paupertati. I. Si Novitius, vel Novitia in actu renuntiationis bonorum, vel in actu Professionis reservet sibi annuos redditus, seu annuam pensionem pro suis Religiosis necessitatibus, etiamsi cum licentia Superiorum id fiat.

12 II. Si parentes, vel consanguinei alicujus Religiosi, titulo institutionis aut legati relinquant Monasterio bona immobilia, aut annuos redditus eâ conditione, ut administrationem dictorum cen uum annuorum, aut bonorum immobilium ex toto, vel ex parte relinquant certo Religioso, ut hic eos possit convertere in suos usus, aut necessitates. Idem est, si Religiosus ex pecuniis lectione, prædicatione, donatione, aut alio modo acquisitis similes census annuos pro suis necessitatibus vel à sæcularibus, vel à Monasterio comparet, dando eidem acquisitas pecunias hâc conditione, ut singulis annis sibi aliquid certum detur pro parandis necessariis. Ita siquidem in casibus specificis declaravit sæpiùs Sacra Congregatio, ut videre est apud citatum Fagnanum *n.* 1. *&* *n.* 61.

13 Eodem loco *n.* 63. idem Fagnanus refert ad propositum & aliam Declarationem illis verbis: *Cùm Archiepiscopus Urbini retulisset S. Congregationi, se non potuisse adducere Moniales cujusdam Monasterii ad suscipiendam exactam vitam communem; ideoque illis proposuisse, ut fieret communis arca, cujus clavis penes Abbatissam existeret, & intus aptarentur tot scriniola, quot essent Moniales, ita ut unaquæque haberet claviculam scrinioli sui, & in ea asservaret pecuniam ex laboritio, vel aliunde partam, quæ in ipsius tantùm, & non in alterius necessitates erogari deberet arbitrio Abbatissæ S. Congregatio hoc temperamentum ludicrum existimavit, & repugnans c.* 2. *h. t. quod jubet, ut omnia Superiori tradantur, & Conventui incorporentur; adeoque mandavit Archiepiscopo, ut quamdiu Moniales communem vitam non susciperent, interdiceret illis receptionem puellarum ad habitum, & Professionem.*

14 Nec dicas Decretum Trident. sicut & reliqua Decreta Pontificia allegata in tanto rigore non fuisse usu recepta, vel certè consuetudine in contrariâ in plurimis Monasteriis præsertim Monialium abrogata. Nam contra est, quòd non receptio Decretorum Apostolicorum, & consuetudo illis contraria minimè efficiant, quin adhuc obligent, nisi per tempus quadraginta annorum cum scientia & patientia Papæ fuerit continuata, uti vult Fagnanus *lo. cit. n.* 75. & latè demonstrat *in T. t. de Treug. & Pace. n.* 31. vel saltem per decem annos, prout cum aliis docuimus *Lib.* 1. *T.* 4 *de Consuetud. n.* 105. *&* 106 Ex quo infeunt aliqui, ut Pirhing *h. t. n.* 6 in illis saltem Monasteriis sententam Navarri, & aliorum subsistere, in quibus debito tempore viget consuetudo, quòd videlicet Regulares etiam non Officiales de licentia Superiorum ex justa, & rationabili causa habeant administrationem bonorum immobilium, vel certos

certos annuos redditus, vel provisiones pro suis necessitatibus Religiosis, eò quòd contrarium sit solùm contra Jus humanum Ecclesiasticum, contra quod licita & valida est consuetudo legitimè introducta, *c. fin. de Consuetud.* Fagnanus *in cit. c. 2. h. t. ad fin.* docet, nullâ consuetudine, nullâ probabilitate, nulloque alio prætextu Religiosum in hoc puncto excusari posse à peccato gravi.

15 Id fatentur omnes, miserum, ac infelix, minimeque Regulare esse Monasterium illud, in quo perfectâ Communitate non vigente, hujusmodi redditus ac provisiones annuæ Regularibus non Officialibus admittuntur, eorumque administrationi relinquuntur. Suadent propterea omnes, hujusmodi consuetudines omnibus viribus eradicandas, perfectamque Communitatem esse implantandam, etiam, imò vel maximè in Monasteriis Monialium, non obstantibus quarundam querelis, lamentationibus, murmurationibus, & quæsitis rationibus. Certè Sacra Congregatio abominans similia Monasteria, sæpè jam strictè prohibuit, ne ampliùs recipiantur, vel admittantur Moniales in talia Monasteria, in quibus communem vitam, perfectamque Communitatem non servari, intellexit, uti videre est apud Fagnanum *lo. cit. n. 63. & seqq.*

16 Resp. IV. Quamvis Religiosi in particulari de licentia Superiorum habere & retinere valeant res mobiles sibi necessarias, iisque uti, ac etiam consumere vel expendere in usus licitos, honestos, ac necessarios possint, tamen non obstante licentiâ Superiorum peccant, si habent, vel retinent mobiles superfluas, aut pretiosas, eisque superfluè utuntur, aut in usus illicitos, vel inhonestos, aut superfluos expendunt, vel consumunt, etsi id faciant cum licentia Superioris. *Prima pars* apud omnes est certa, caretque controversiâ. Conveniunt. etiam teste Mirandâ *Tom. 1. q. 28. a. 15.* omnes quoad *secundam partem* in hoc, quod de licentia Superiorum superflua habentes, vel superfluè, aut in illicitos usus expendentes rem mobilem, peccent; quamvis disconveniant in hoc, quale hoc sit peccatum, an nempe contra paupertatem, vel aliam virtutem? mortale, vel veniale? Et quidem, quòd peccent, patet clarè ex Concilio Trident. *Sess. 25. de Regular. cap. 2.* ibi: *Mobilium verò usum ita Superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, convenias, nihilque superfluum in ea sit; nil etiam, quod necessarium, eis denegetur.*

17 Et quidem Sanchez *lib. 7. Moral. cap. 19. n. 21.* ubi plures alios citat, Hyacint. Donatus *lo. cit.* Navarrus, & alii docent, talem non tantùm peccare contra paupertatem, sed & esse proprietarium. Econtra verò S. Antonius *p. 3. Sum. Tit. 16. cap. 1. de Vot. Relig. §. 11.* Miranda *Tom. 1. q. 28. a. 15.* Pellizar. *v. Religio. 6. q. 7. in fine.* Herinx *Disp. 5. de Voto. q. 9. n. 94.* & alii probabiliùs docere videntur, talem proprietarium non esse, nec vitium proprietatis committere, si de licentia Superioris superflua retinet, vel expendit, aut aliquid in usus illicitos insumit, dummodò paratus sit ad nutum Superioris omnia dimittere, & abstinere. Ratio est; quia vitium proprietatis præcisè in hoc consistit, quòd quis voto paupertatis adstrictus, retineat vel expendat rem nomine proprio quasi sibi propriam, absque Superioris licentia; quod non fit in casu nostro: unde etiam non incurrit pœnas proprietarii, ut ipsi quoque fatentur Adversarii. Observat tamen benè Pellizar. *lo. cit. n. 437.* Lugo *Disp. 3. de Justit. n. 183.* quod talis nihilominùs peccet contra paupertatem mortaliter vel venialiter pro quantitate materiæ; quia non tantùm vitio proprietatis, sed etiam aliis modis contra paupertatem peccari potest. Et hoc ex textu Concilii Tridentini *n. præced.* allegati: ubi dicit quòd Superiores usum mobilium non nisi ita moderate concedere possint & debeant, *ut statui paupertatis conveniat*; ex hoc enim manifestè patet, etiam de licentia Superiorum usum mobilium posse esse contra paupertatem.

18 Porro in dubio, an licentia Superioris sit ad superflua, vel illicita, vel irrationnabiliter concessa? standum est judicio Superioris, prout tenet Communis, estque declaratum à S. Congregatione, quæ ad quæstionem, *Ad Superioris arbitrio & præfinitioni stare debeant Regulares, quoad mobilium superfluitatem & convenientiam, censuit, nisi de excessu arbitrii constiterit, utique standum, habitâ ratione personæ, officii, & Regulæ, statusque paupertatis, quam professi sunt, & cæterarum itidem qualitatum.* Quam Declarationem refert Donatus *lo. cit. n. 6.* Quarant. *v. Casus reservatus.* Lezana *p. 1. Summ. cap. 6. n. 14.*

19 Resp. V. Qui absque expressa, vel præsumpta licentia Superioris aliquid accipit, retinet, expendit, vel consumit, contra paupertatem peccat, & proprietarius est. Communis. Patetque clarè ex SS. Canonibus, ut *can. Non dicatis. 11. cau. 12. q. 1.* ibi: *Non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia*: & infra: *Cùm fratres non tantùm facultatibus sed voluntatibus propriis renuntiârint, & se per promissam obedientiam penitùs aliorum potestati in Christo, & pro Christo subdiderint, certum est, eos nec habere, possidere, dare, vel accipere quidquam debere, sine Superioris licentia.* Concordat *c. 6. h. t.*

20 Dicitur autem notanter *absque licentia expressa, vel præsumpta*, quia non semper requiritur licentia expressa, sed etiam sufficit rationabiliter præsumpta, quando Superior commodè adiri nequit Sanchez *lib. 7. Moral. cap. 19. n. 4.* D. Thomas *2. 2. q. 24. a. 8. ad. 1.* D. Bonaventura *in Speculo Disciplinæ. p. 1. cap. 4. ad finem.* Herinx *lo. cit. n. 87.* & communissima aliorum. Ratio est; quia taciti vel expressi eadem est virtus, *l. Cùm quid. ff. de Rebus creditis, & c. 2. de Rescript.* Notant tamen benè Herinx *lo. cit.* & alii communiter, quòd si quis ex defectu commoditatis adeundi Superiorem aliquid ex sola præsumpta licentia accepit, teneatur posteà id manifestare Superiori, nisi causa præsumendi licentiam adsit etiam in retentione. Cæterùm licèt licentia data, vel præsumpta ad accipiendum, non semper extendatur ad expendendum, uti *lo. cit.* benè docet Sanchez *n. 6.* tamen extenditur in casu, quoad est licentia recipiendi tales res, quæ solent distribui; quales sunt munuscula spiritualia, uti benè observat Herinx *lo. cit. n. 90.*

21 Quæritur II. Quæ sit pœna proprietarii? Resp. Eam esse propriè duplicem sequentem. *Prima* est, *quòd si proprietas apud aliquem inventa fuerit in morte ipsa cum eo in signum perditionis extra Monasterium in sterquilinio subterretur, cùm ad Monasterium. 6. h. t.* Intellige, si est in gravi quantitate sufficiente ad peccatum mortale. Herinx *lo. cit. n. 97.* quia hæc pœna infligitur *in signum perditionis*, seu *æternæ damnationis*, quæ non nisi per peccatum mortale incurritur. Nec tamen tota substantia, quam vitio proprietatis possedit, sed aliquid tantùm de illo cum eo sepeliendum est in sterquilinio, ut benè *in cit. c. 6. h. t.* advertit Joan. Andreas, Abbas *n. 15.* Sanchez, & alii. Neque incurrunt hanc pœnam ii, qui proprietariè expendunt, vel consumunt, sed qui retinent; quia de his solis, & non de illis Lex loquitur, quæ utpote pœnalis & odiosa non est extendenda, *c. Odia. de R. J. in 6.* Sanchez *lib. 7. Moral. cap. 20. n. 11.* Herinx *lo. cit.* Pirhing *h. t. n. 8.* & alii.

22 *Secunda pœna proprietarii* est privatio vocis activæ, & passivæ per biennium, *Concil. Trident. Sess. 25. de Regular. cap. 2.* Verùm hæc pœna non tantùm pro-

proprietarios, sed & illos comprehendit, qui etiam de licentia Superiorum contra paupertatem aliquid tenent; prout patet ex ipso Concilio *lo. cit.* ubi postquàm plura paupertati contraria emanavit, statuit, *quòd si quis aliter quidquam tenere comprehensus fuerit, is biennio activa, & passiva voce privatus sit, atque etiam juxta Regulæ, & Ordinis constitutiones puniatur.*

23 Quæritur III. Quid Juris in casu, quo aliquid alicui Religioso in particulari legatur, aut donatur hâc conditione, ut ad eum, & non ad Monasterium pertineat? Resp. I. Hujusmodi legata, aut donationes intelligendas esse juxta conditionem personæ, videlicet de solo usu, ac de licentia Superioris ad nutum revocabili. Sanchez *lib. 7 Moral. cap. 17. n. 4.* Engel *h. t. n. 3.* & communis aliorum, *arg. l. Plenum. §. Equitii. ff. de Usu & habitation.* Ratio est; quia voluntas Testatoris pro possibili semper ita explicanda est, ne careat effectu, & pereat ejus voluntas, ut benè observat Jason *in l. Quoties. n. 2. ff. de V. O.* & alii.

24 Resp. II. Si Religioso in particulari aliquid legatur expressa conditione, ut etiam dominium ad eum pertineat, vel ut usus illius independenter à licentia Superioris, vel irrevocabiliter ei, quamdiu vivit, permittatur, habetur conditio pro non adjecta, ac pertinet legatum ad Monasterium. Sanchez *lo. cit. n. 11.* Jason *in Authen. Ingressi. n. 37. & 39 C. de SS. Eccles.* Baldus *in c. Clerici, in fine de Judiciis*, & alii. Ratio est, quia talis conditio est turpis, utpote repugnans paupertati promissæ; turpis autem conditio habetur pro non adjecta, textu expresso §. *Impossibilis. Instit. de Hæredib. Instit.* & ampliùs diximus *Tit. 26. de Testam. n. 441.* ubi vide.

25 Resp. III. Si sub præfata conditione aliquid in vivis datur Religioso, irrita est donatio, nec donatum accipi potest etiam de licentia Superioris. Sanchez *lo. cit. num. 12.* & alii ab eo citati. Ratio est; quia licèt conditiones turpes legatis apposita habeantur pro non adjectis, nec vitient legatum, juxta dicta *num. præc.* tamen secùs est in contractibus inter vivos, utpote in quibus turpis conditio adjecta vitiat totum contractum, *arg. tot. Tit. ff. de Condit. ob turpem causam, & l. Impossibilis. 7 ff. de V. O.* Et hæc distinctio inter legata & donata Religioso sub conditione turpi, & impossibili, benè est notanda.

Reliqua de voto paupertatis vide apud Doctores citatos suprà *num. 52.* utpote qui ex profesto copiosè scribunt de tribus votis Religionis, præsertim de paupertate, quod idem faciunt Regularum Expositores.

§. II.

De Clausura Regularium, tam virorum, quàm Monialium.

SUMMARIUM.

26 *Clausura Monasterii quid?*
27 *Et quæ veniant ejus nomine?*
Sacristia & Chorus quando sint de Clausura Ibid.
28 *Moniales gravissimè prohibentur egredi è Clausura. Ibid.*
29 *Incendium & morbus Communitati periculosus sunt causa egrediendi.*
30 *Ac causæ his similes. Et num. seq.*
32 *Infirmitas uni tantùm Monialis periculosa est causa egrediendi. Et num. seq.*
34 *Solvitur objectio.*
35 *Illatio practica de Balneis.*
36 *Causam egrediendi è Clausura approbare, & licentiam dare pertinet ad Episcopum.*
37 *Etiam in Monasteriis exemptis.*
38 *Clausuram Monialium ingredi nemo potest.*
39 *Exceptis infantibus; non item adultis amentibus.*
40 *Dissuadetur infantium admissio ad Clausuram.*
41 *Puellæ possunt educationis gratiâ Clausuram ingredi cum certis conditionibus.*
42 *Ac etiam Regiæ Personæ.*
43 *Solvitur objectio.*
44 *Comitatus honestus solitus potest cum Personis Principibus ingredi.*
45 *Quotnam personæ in tali Comitatu admitti possint? usque ad num. 49.*
46 *Est attendenda consuetudo loci, ac Monasterii.*
47 *Præsertim in personis extraneis ad Comitatum non pertinentibus.*
48 *Quid Juris, si plures Principes Personæ simul ingrediantur?*
49 *Electores, & Principes Romani Imperii liciè ingrediuntur Clausuram.*
50 *Montium pro Superioribus.*
51 *Fundatores non possunt ingredi Clausuram.*
52 *In Personis non privilegiatis requiritur moralis necessitas.*
53 *Enumerantur plures similes necessitatis casus, usque ad num. 57.*
55 *Confessarii Monialium in quibus casibus possint ingredi?*
56 *Et ibidem celebrare Missam.*
57 *Ad ingrediendam Clausuram requiritur licentia Superioris. Cujus?*
58 *Requiritur licentia specialis in scriptis obtenta.*
59 *Nisi adsit repentina necessitas.*
60 *Vel casus ordinarius, Medici v. g. Chirurgi &c.*
61 *Episcopi, & Superiores nec aliis licentiam Clausuram intrandi dare possunt.*
62 *Nec ipsi intrare valent extra casum necessitatis.*
63 *Inter casus necessarios est causa visitandi, non item causa induendi Novitiam, vel Electionis.*
64 *Nisi adsit consuetudo, vel extraordinaria circumstantia.*
65 *Liciè ingrediens, quamdiu in Clausuram manere possit?*
66 *Circa Clausuram Monialium etiam attendi debet consuetudo: quæ tamen, si incipit esse præjudiciosa, debet tolli per Episcopum.*
67 *Et Superiores Ordinis: quomodò?*
Episcopus potest visitare Monasteria Monialium exempta in puncto Clausuræ. Ibid.
68 *Exire è Monasterio Religiosus sine licentia expressa, vel interpretativa non potest. Et numer. 70.*
69 *Exiens sine licentia non peccat moraliter.*
71 *Mulier Monasterium virorum prætextu privilegii ingredi, vel in illud admitti non potest.*
72 *Absque tali prætextu ingrediens, secundùm alios non peccat, nec pœnas incurrit.*
73 *Contrarium probabilius est,*
74 *Quoad omnes mulieres etiam sine prætextu privilegii intrantes: excepto casu Processionis, Sepulturæ, vel Officii Divini: excipiuntur Personæ principes. Et num. 78.*
75 *Solvitur instantia. Et num. seq.*
Declarationes Cardinalium sine promulgatione obligant. Ibid.
77 *Stylus Curiæ habetur pro lege.*
79 *Cum illiciè ingressis mulieribus quando peccent Religiosi eas comitando, vel cum eis confabulando.*

26 QUæritur I. Quid sit *Clausura Monasterii* Regularium, tam virorum, quàm Monialium? Et quæ comprehendantur sub ea? Resp. *Clausura Monasterii* est totum illud spatium, quod ambitur & clauditur muris, parietibus, seu septis Monasterii: unde quidquid in illo continetur, nomine *Clausuræ* venit. Navarrus *de V. S. lib. 5. nu.* 3. Sanchez *lib.* 6. *Moral. cap.* 17. *n.* 12. Hyacint. Donatus *Tom.* 1. *tr.* 3. *q.* 1. ac in re Communis, patetque tum ex *c. Exiit, qui seminat. de V. S.* & Decreto Clementis VIII. edito super reservatione Casuum; ubi inter Casus reservatos numeratur egressus illicitus extra *septa Monasterii seu Conventûs*, id est extra *Clausuram*.

27 Infertur non tantùm ipsum Monasterium, ejusque officinas & habitacula interiora, sed etiam hortos Monasterio contiguos, inter præfatos muros, seu septa existentes, quò distractionis gratiâ se Regulares conferunt, & quidque intra eadem septa existit, sub *Clausura* comprehendi, uti benè docet Sanchez *lo. cit. n.* 14. Hyacint. Donatus *lo. cit. q.* 11. & communis aliorum. Idem est de Sacristia, si intra dicta septa existit, vel ab eis immediatè pateat aditus ad eam; secùs verò si extra septa existens soli Ecclesiæ sit conjuncta, ab eaque immediatè pateat aditus ad illam: quod idem de Choro dicendum. Hyacint. Donatus *lo. cit. q.* 12. Pelliz. *Tom.* 1. *tr.* 5. *q.* 51. Bonacina *q.* 9. *de Clausura. p.* 1. & alii. Quamvis valdè decens sit, ut per Superiores etiam in præfato casu Sacristia *Clausuræ* annumeretur; licèt enim Superiores Ordinum *Clausuram* necessariam, seu à Jure jam determinatam, pro libitu aliter determinare, declarare, aut variare non possint, consequenter non facere, quòd locus aliquis v. g. hortus intra septa Conventûs existens, non sit de *Clausura*, possunt tamen ea loca, quæ de rigore Juris sub *Clausura* non sunt, vel de quibus dubium est, uti sunt Sacristia v. g. Chorus &c. pro eadem determinare ac declarare, uti *lo. cit.* benè docet Pelliz. Hyacint. Donatus, & alii.

28 Quæritur II. An, & quanta sit obligatio *Clausuræ* Monialium quoad egressum? Ante Responsionem notandum, duplicem considerari obligationem in *Clausura* tam Virorum, quàm Mulierum: unam quoad egressum eorum, alteram quòad ingressum aliorum in eandem. Et quia *Clausura Monialium* strictior est, ac in Jure magis præcepta, priùs de hac, posteà verò de *Clausura Virorum* loquemur. Resp. I. Omnes & singulæ Moniales gravissimè obligantur ad *Clausuram quoad egressum*, ita ut mortaliter peccet, & ipso facto Excommunicationem incurrat, quæ sine justa causa, & legitima licentia *Clausuram* egreditur. Unanimis, ob clara Jura *c. un. de Statu Regular. in* 6. ibi: *Præsenti Constitutione perpetuò irrefragabiliter valitur à sancimus, universas & singulas Moniales præsentes & futuras, cujuscunque Religionis sint, vel Ordinis, in quibuslibet Mundi partibus existentes, sub perpetua in suis Monasteriis debere de cætero permanere Clausura, ita quòd nulli earum Religionem tacitè, vel expresè professæ, sit, vel esse valeat, quacunque ratione vel causâ (nisi forsan tanto, vel tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quòd non posset cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari) Monasteria deinceps egredendi facultas.* Quam Constitutionem de novo innovavit, & confirmavit Concilium Tridentinum *Sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* cujus tenorem, quia sæpiùs citandus erit, hîc ponimus *Bonifacii VII. Constitutionem, quæ incipit* Periculoso, *renovans S. Synodus universis Episcopis sub obtestatione Divini judicii, & interminationis maledictionis æternæ præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis, Ordinariâ, in aliis verò Sedis Apostolicæ authoritate Clausuram Monialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent, inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacunque appellatione postpositâ compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Quod auxilium, ut præbeatur, omnes Christianos hortatur S. Synodus, & sub Excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, omnibus Magistratibus sæcularibus injungit. Nemini autem NB. Sanctimonialium liceat, post Professionem exire è Monasterio, etiam ad breve tempus, quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitimâ causa ab Episcopo approbandâ: indultis & quibuscunque privilegiis non obstantibus &c.*

Idem, & quidem sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ statuit Pius V. in Constitutione *Circa pastoralis*, quæ est ordine 8. in Bullar. Cherub. ubi in Declaratione subjuncta, quæ incipit *Decori.* §. 2. ita statuitur: *Aliter autem, quàm ut præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, nec non comitantes, ac earum receptrices personas, sive laicas aut sæculares, vel Ecclesiasticas consanguineas, vel non, Excommunicationis majoris latæ sententiæ vinculo statim eo ipso, absque alia declaratione subjacere, à quo præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeat. Et insuper tam egressas quàm Præsidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam hujusmodi concedentes, Dignitatibus, Officiis, & Administrationibus, per eas, & eos, tunc obtentis privamus, & illas, & illos ad obtenta, & alia imposterum obtinenda inhabiles declaramus.* Accedit idem statuens Constitutio Gregorii XIII. *Deo sacris*, ordine 8. in Bullar. Cherub.

29 Quæritur III. Ob quas causas, & per quos dari possit Monialibus licentia exeundi è *Clausura*? Resp. I. Plures esse causas, ob quas Monialibus dari potest licentia è *Clausura* exeundi. Patet inductione, ac imprimis talis causa est *morbus alicujus Monialis ita contagiosus*, ut aliæ sine scandalo, vel infectionis periculo cum ea commorari nequeant. Omnes, claris juribus *c. un. de Statu Regular. in* 6. per textum citatum *n. præced.* hujusmodi morbus est lepra, aut epidemia, pestis &c. ut declaravit Pius V. citatus *num. præced. Secunda* causa est *magnum incendium*, prout eodem loco idem declaravit Pius V. Et quamvis ibidem addat, quòd ob nullam aliam causam, quàm ob prædictas, *nullaque aliâ occasione, vel prætextu, etiam infirmitatis* dari aut obtineri valeat licentia *Clausuram* egrediendi; & idem dicatur *cit. c. un. de Statu Regular. in* 6. *Quacunque ratione, vel causâ aliâ egrediendi sit facultas.*

30 Nihilominùs etiam ob alias æquè graves, vel graviores causas licentia exeundi dari, & obtineri potest. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 49. *a.* 3. Navarrus *in can. Statuimus. cau.* 19. *à n.* 16. *& in c. un. de Statu Regular. in* 6. Sanchez *lib.* 6. *Moral. cap.* 15. Pirhing *h. t. n.* 34. Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 4. *q.* 2. Layman *lib.* 4. *tr.* 4. *cap.* 12. *n.* 1. & plures alii, contra non paucos alios. Ratio est; quia de similibus idem est judicium *c. Translato. de Constit.* & *ubi eadem est ratio, eadem est Juris dispositio*, ut ait Glossa *in l. Illud. ff. ad Legem Juliam.* Nec obstat clausula seu dictio *taxativa in c. un. de Statu Regular. in* 6. & à Pio V. citato *n.* 28. posita: tum quia Concilium Tridentinum citatum *n.* 28. universaliter loquitur *de causa legitima per Episcopum approbandâ*; tum quia præfata dictio *taxativa* non excludit casus similes, & urgentiores, uti ex utroque Jure latè demonstrat Navarrus *lo. cit.* Sanchez *lo. cit.* Donatus *lo. cit.* Tum quia ita habet praxis & consuetudo passim vigens, quæ est *optima Legum interpres. L.* 37. *ff. de Legibus.*

31 Hinc *tertia* causa egrediendi esse potest casus urgentis incursionis hostilis, præsertim hæreticorum & infidelium, ex quo magnum damnum imminet Monasterio vel Communitati in bonis fortunæ, vel corporis, nisi fugiant. Ita DD. citati cum communi aliorum. *Quarta* esse potest aquarum inundantia Monialibus periculosa. *Quinta*, si quæ Monialis alibi eligatur Abbatissa, vel Superiorissa, aut ad fundandum novum Monasterium aliò mittitur. *Sexta*, universaliter quoties bonum commune urget egressum, vide apud Doctores citatos, & Gattierez *lib.* 1. *cau. qq. q.* 14. Suarez, Graff. Dianam, & alios.

32 Num autem etiam ob similes, vel graviores, præter expressas à Pio V. causas, concedi possit egressus, si non bonum commune, sed solum particulare alicujus Monialis urgeat? v. g. si Monialis sine periculo infectionis aliarum ita infirma sit, ut nisi egrediatur curari in Monasterio nequeat, sed mori debeat, gravis est controversia inter Doctores: Sanchez siquidem *loc. cit. num.* 39. Roderiquez *loc. cit.* Layman. *lo. cit.* Gutierrez *lo. cit. n.* 7. *& seqq.* Hyacint. Donatus *lo. cit.* & plures alii ab eo citati, negativè respondent, quorum potissima ratio est, quòd cum in Bulla Pii V. exprimatur solummodò casus bonum commune concernentes, & casus particularis alicujus Monialis non censeatur ei similis consequenter ad eum dispositio Juris minimè extendenda, præsertim cum habeat clausulam *taxativam.* Accedit, quòd Pius V. causam *infirmitatis*, quæ non est periculosa Communitati, pro insufficienti expresè declaraverit.

33 Econtra Navarrus *Commentar.* 4. *de Regul. n.* 49. Suarez *Tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *de Obligat. Relig. cap.* 9. *nu.* 9. Azorius *p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *qu.* 1. Peyr. *Tom.* 2. *Privileg. Minim. in Constit.* 6. *Pii V. n.* 24. Navarrus *in Lucerna Regul. v. Clausura.* Pirhing *h. t. num.* 34. Barbosa *ubi suprà*, probabiliùs sentire videntur, etiam ob graves causas bonum particulare, vitam v. g. alicujus Monialis concernentes, concedi posse egressum è *Clausura*, si non nisi egrediens curari potest, quod probatur tum rationibus suprà *n.* 30. positis, utpote etiam hìc militan ibus: tum quia defensio naturalis nemini est auferenda, *Clem. Pastoralis.* 2. §. *Cæterum. de Sent. & re judicat.* facultas autem defendendi vitam est naturalis. *l. Ut vim. ff. de Justit. & Jur.* Tum quia juxta communem etiam Adversariorum, Leges humanæ non obligant cum gravi damno, præsertim periculo vitæ. Tum etiam, quia verisimile non est, Pontificem cum dispendio vitæ voluisse Moniales in particulari obligare ad *Clausuram* Accedit Declaratio Cardinalium, quam allegat Suarez *lo. cit. nu.* 3. & refert Hyacint. Donatus, ubi suprà illis verbis: *Curandæ valetudinis gratiâ ad Balnea Monialem ire posse, Sedes Apostolica concessit, dum tamen eat, cum honesto comitatu personarum, quem Ordinarius dandum censuerit, atque tam eundo, quàm redeundo, nullum ad locum extra viam rectam divertat, neque diutius maneat apud ipsa Balnea, quàm ob curandam sanitatem necesse fuerit.* Similem etiam ad instantiam Marchionis Fuscaldi pro egressu sororis suæ Germanæ, obtentam offert Navarrus *lo. cit.* ergo.

34 Nec obstant fundamenta Adversariorum. Negatur enim, quòd Pius V. solas allegârit causas bonum commune concernentes; cùm posuerit etiam *incendium*, quod facilè Monialem unam aliquam deprehendere potest, ut cæteris in *Clausura* laboris ipsa perire deberet, nisi è *Clausura* fugeret. In quo casu sanè negare non possunt Adversarii, quòd liceat tali Moniali fugere, sicut & in aliis casibus, in quibus periculum vitæ, vel alterius gravis damni immineret alicui Moniali soli, v. g. si quis Monialem insequitur, ut occidat, mutilet, vel lascivè opprimat: quis enim neget, in simili casu licere è Clausuro fugere, si alia via evadendi non superest. Ad textum Pii V. *infirmitatem* pro causa insufficienti declarantem, dico, eum solummodò velle, quòd non quævis infirmitas etiam periculosa Moniali ordinariè causa esse possit Claustrum egrediendi (hoc enim ansam præberet, *Clausuram* passim violandi) non item prohibere, quin salrem in eo *infirmitatis* casu egredi liceat, in quo nisi egressa curari nequit. Et ita piè interpretari jubent fundamenta pro nostra doctrina allegata, & benè advertit Pirhing *lo. cit.*

35 Infertur proin, posse Moniali concedi egrediendi licentiam in quâvis infirmitate gravi, quæ non nisi extra *Clausuram* curari potest: & quidem non tantùm quando urget periculum vitæ, sed etiam quando aliàs perpetuò misera, doloribus, & gravi infirmitati subjecta manere deberet Monialis, id quod recepta confirmat praxis & consuetudo, *quæ est optima Legum interpres, L.* 37. *ff. de Legibus*, cùm videamus à doctissimis ac piissimis Ordinariis absque scrupulo Monialibus etiam in particulari impertiri licentiam, ad Balnea extra *Clausuram* sanitatis causâ pergendi. Item potest Monialis aliqua etiam correctionis causâ ab uno Monasterio ad aliud mitti; prout notat Barbosa *loc. cit.* & concedit etiam Sanchez *lo. cit. n.* 47. Miranda *de Sacris Monial. q.* 3. *a.* 2. *v. Qartus casus.*

36 Resp. II. An causa egrediendi sufficiens sit & legitima, solus loci Ordinarius seu Episcopus cognoscere & approbare, eaque cognitâ concedere, vel negare debet licentiam in Monasteriis non Exemptis: in Exemptis verò idem Episcopus cum Superiore Ordinis *Prima pars* est certa apud Omnes, Patetque clarè ex Tridentino Concilio *Sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* ibi: *Nemini Sanctimonialium liceat exire è Monasterio, nisi ex aliqua causa ab Episcopo approbanda.* & ex Constitutione Pii V. citatâ suprà *num.* 28.

37 *Secunda pars* docetur à Sanchez *lo. cit. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 28. Hyacint. Donato *lo. cit. q.* 5. Pirhing *h. t. n.* 37. cum communi & hodie certâ aliorum, contra nonnullos à Sanchez citatos, volentes sufficere in Monasteriis Exemptis solum Superiorem Ordinis. Probatur autem tum ex textu Concilii universaliter, & indistinctè loquentis; consequenter indistinctè intelligendi, *arg. l. Prœvio. ff. de Publician. in rem action.* Tum & quidem evidenter ex Constitutione Pii V. *nu.* 28. citatâ, in qua §. 2. postquàm allegatæ sunt causæ exeundi, inter alia etiam infirmitas certa posita, addit: *Quæ tamen infirmitas præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium; etiamsi prædicta Monasteria ab Episcoporum, & Ordinariorum jurisdictione exempta esse reperiantur, cognita & expresè in scriptis approbata sit; à præfatis Monasteriis exire, sed nec in prædictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere.* Hinc si Superiores Ordinis absque interventu Episcopi licentiam exeundi præbent, tanquam violatores *Clausuræ* ab Episcopo puniri possunt, & debent, prout declaravit S. Congregatio apud Donatum *lo. cit. n.* 7.

38 Quæritur IV. In quo consistat, & quantùm se extendat obligatio *Clausuræ Monialium* quoad ingressum? Resp. Eam consistere in hoc, quòd nemo sive vir sit, sive fœmina, absque peccato mortali; & pœna Excommunicationis ipso facto, incurrenda *Clausuram Monialium* ingredi possit, nisi legitimam causam habeat & licentiam ab iis, qui concedere possunt Unanimis, perclara, ut *c. un. de Statu Regul. in* 6 ibi: *Nulli aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabili & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinet licentia) in-*

ingressus, vel accessus pateat ad eandem. Et Concil. Trident. *cit. Sess.* 25. *de Regular. cap.* 5. ibi: *Ingredi autem intra septa Monasterii* (Monialium) *nemini liceat, cujuscunque generis, conditionis, sexûs, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub Excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Accedit Constitutio Gregorii XIII. *Ubi gratiæ*, quæ est ordine 28. in Bullar. Cherub. ubi etiam revocat omnia privilegia ingrediendi à quocunque, & cuicunque concessa. Ratio hujus *Clausuræ* quoad ingressum insinuatur *cit. c.* 1. *de Statu Regul. in* 6. illis verbis: *Ut sic à publicis, & mundanis conspectibus separatæ omninò Deo servire valeant liberiùs, & lasciviendi opportunitate sublatâ eidem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentiùs custodire.*

39 Limitatur tamen Conclusio I. in pueris & puellis, qui defectu ætatis nondum adepti sunt usum rationis, prout probabiliùs docent Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 36. *a.* 1. Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 14. Barbosa *Allegat.* 102. *nu.* 31. Miranda de S. *Monial. q.* 2. *a.* 1. *concl.* 1. Layman *lo. cit. n.* 2. Pirhing *h. t. n.* 41. Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 5. *q.* 11. & communis aliorum, contra Paul. Comitol. *Respons. moral. lib.* 6. *q.* 19. *num.* 6. & pancos alios. Ratio est; quia in his cessat ratio Legis prohibentis, periculum nempe, ne Moniales incitentur ad peccatum: cessante autem, vel currente ratione & fine Legis, nec ipsa Lex currit, *arg. l. In omni. ff. de Adopt.* Accedit praxis & consuetudo passim recepta, quæ est optima Legum interpres, *Lib.* 37 *ff. de Legib.* Aliud est de amentibus, vel usu debitæ rationis carentibus puberibus vel adultis; quamvis enim hi intrando non peccent, peccant tamen Moniales, & alii eos admittendo, utpote in quibus ratio Legis, periculum nempe Monialium, æquè imò subinde magis quàm in aliis militat; cùm tales turpiter jocando, aut loquendo multùm perturbare possent Moniales; quæ ipsæ etiam liberiùs talem, quàm alium ad illicita admittere, vel incitare possent; uti cum communi aliorum benè observat Sanchez *lib.* 6. *Moral. cap.* 16. *n.* 5. & 8. Hyacint. Donatus *lo. cit. n.* 11. Layman *lib.* 4. *tr.* 4. *cap.* 12. *n.* 2. Pirhing *h. t. nu.* 41. Roderiquez *lo. cit.* & alii.

40 Imò monent Doctores, ut Donatus *lo. cit. nu.* 14. non facilè & passim admittendos esse infantes, quantumvis juvenes etiam adhuc lac sugentes, sed potius prohibendum esse, ne admittantur, eò quòd & in his subinde periculum labendi quoad aspectus & tactus nascatur Monialibus saltem tentationi carnali subjectis. Certè Superiores, id saltem cavere deberent, ne hujusmodi infantes præsertim masculos admissos permittant cum una sola commorari, nisi circumstantia ipsius Monialis omni exceptione & suspicione omninò majoris aliud suadeat.

41 Limitatur II. In puellis, quæ bonæ educationis, & instructionis gratiâ ingrediuntur; hæc enim de licentia Episcopi, vel Superioris cum consensu Superiorissæ admitti possunt, dummodò certæ serventur conditiones. Quarum prima est, ne id ab instituto Religionis specialiter prohibeatur. *Secunda*, ut præter consensum Superiorissæ adsit scripta licentia Episcopi, vel Superioris. *Tertia*, ut ibidem sine famulabus & ancillis degant, quantumvis Nobiles sint. *Quarta*, ut Clausuram eodem modo, quo Moniales servent; ac proin nunquam egrediantur, egressæ autem non ampliùs admittantur, nisi valetudinis causâ ad balnea v. g. vel aliàs curandæ egrediantur. *Quinta*, ut in Monasterio decenti habitu virginali incedant. *Sexta*, ut ultra annum 25. ibidem non retineantur. *Septima*, ut quando parentes eas petunt, illis illicò extradantur. *Octava*, ut sint separatæ à loco Monialibus destinato, & à Novitiis ad dormiendum, ac operibus manuum vacandum. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 46. *a.* 10. Miranda *lo. cit. q.* 2. *a.* 6. *consil.* 1. Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 61. & 62. Sorb. *in Compend. Privileg.* v. *Ingressus Monasteriorum Monialium, in suis annotat.* Zerola *in Praxi Episcop. in* 2. *edit. p.* 1. v. *Moniales, ad decimum quæsitum*, & alii. Atque desumitur ex pluribus Cardinalium Declarationibus, quas per extensum vide apud Roderiquez *lo. cit.* ubi inter alias etiam una est dicens, mulieres nuptas, & viduas Monasteria similiter ingredi non posse, nisi velint fieri Moniales, quod etiam observat post Barbosam *lib.* 1. *Jur. Eccles. univ. cap.* 44. *num.* 99 & 101. Pirhing *h. t. n.* 41.

Limitatur III. In Imperatoribus, & Regibus, 42
Imperatricibus, & Reginis, earumque Filiis, & Filiabus. Roderiquez *Tom.* 1. *qu.* 48. *a.* 1. Sanchez *lib.* 6. *Moral. cap.* 16. *nu.* 3. & *cap.* 17. *num.* 5. Pelliz. *Tom.* 1. *tr.* 10. *cap.* 5 *sect.* 3. *q.* 30. Bonacina *p.* 1. *de Clausura. q.* 4. *n.* 4. Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 4. *q.* 12. & *Tom.* 1. *tr.* 4. *q.* 9. Layman *lib.* 4. *tr.* 4. *cap.* 12. & alii contra quosdam alios, quorum sententiam meritò censet probabilem Bonacina *lo. cit.* præcipuè quòd Jura *num.* 38. citata indistinctè omnibus *cujuscunque conditionis existant*, ingressum prohibeant. Nostra autem limitatio probatur ex eo; tum quia supremæ similes Personæ, speciali notâ dignæ, non comprehenduntur sub generalibus verbis Legis, nisi exprimantur, *arg. c. In generali.* 81. *de R. J. in* 6. Tum quia in odiosis nomine fœminæ non veniunt præfatæ Personæ, nisi exprimantur, uti benè advertit Hyacint. Donatus *Tom.* 1. *tr.* 4. *q.* 9. Tum etiam quia Summi Pontifices, ut Gregorius XIII. in Constitutione, *Ubi gratiæ* ordine 28. in Bullar. Cherub. & Paulus V. & Pius V. dum revocant privilegia intrandi *Clausuram* concessa, etiam Comitissas, Marchionissas, & Ducissas expressè nominant, de Altioribus tacent; ergo hoc ipso eos non comprehendi, satis innuere videntur, cùm facilè exprimere potuissent, & non expresserint. Tum quia odia restringere, & favores ampliare debemus, *c. Odia. de R. J. in* 6. Accedit Declaratio Cardinalium apud Hyacint. Donatum *lo. cit.* dicens, quòd per Constitutionem Gregorii XIII. non derogetur facultati Personarum de Regia Stirpe intrandi *Clausuram.*

Nec obstat præcipuum fundamentum Adversa- 43
riorum, cùm, uti dictum, sub generalibus verbis Regis, in odiosis non veniant Personæ speciali notâ dignæ. Nec obstat, quòd addatur *cujuscunque conditionis existant*; sicut non obstante, quòd etiam Tridentinum dicat, *cujuscunque ætatis*, tamen infantes ratione carentes admittantur in *Clausuram*; quia dicta verba intelligenda sunt in sano sensu.

Limitatur IV. In personis ad honestum & decen- 44
tem comitatum præfatarum supremarum Personarum *Clausuram* ingredientium spectantibus, seu quæ eas aliàs comitari solent. Doctores *n.* 42. citati, præsertim Sanchez *lo. cit. cap.* 17. *n.* 5. & 6. Pirhing *lo. cit.* Hyacint. Donatus *lo. cit. q.* 12. *n.* 8. *arg. c. Licèt. de Privileg. in* 6. ubi habetur, Privilegium concessum alicui personæ, ut tempore Interdicti possit audire Divina, extendi etiam ad personas eas comitari solitas. Sicut etiam licèt cum publicè denuntiatis Excommunicatis communicare graviter & universaliter sit prohibitum, id tamen domesticis & famulis concessum censetur, juxta Communem. Ratio est; quia non est verisimile; quòd Pontifices præfatis personis facultatem intrandi *Clausuram* indulgentes, velint eas solas sine comitatu Dignitatem decente ingredi; uti benè observant Doctores citati.

Quotnam autem personæ, occasione talis co- 45
mi-

mitatûs admitti, & *Clausuram* ingredi queant? certa, ac determinata Regula pro cunctis dari planè non potest: cùm nec Jura de hoc aliquam mentionem faciant, nec Doctores aliquem numerum specificent, sed à potiori dicant, eas omnes, quascunque tandem sive viros, sive fœminas admittendas esse, quæ aliàs similes sublimes Personas comitantur; quamvis aliqui suadeant, ut paucæ sint, eæque seniores, ac probatæ vitæ. Quoniam verò id solido fundamento non probant, arbitrio prudentum Superiorum relinquendum videtur, quotnam, & quales personæ consideratis ingredientium Principalium qualitatibus ac circumstantiis ad Comitivam admittendæ sint. Ubi tamen nec mathematicè, nec minùs scrupulosè, vel anxiè, nec semper necessariò, eadem mensurâ, & numero (nisi Ordinis constitutiones, aut consuetudo aliud exigant) sed moraliter procedendum, hoc ipso, quòd quædam personæ sublimes majorem, aliæ minorem comitatum ordinariè habere & soleant, & decens sit.

46 Pro securitate autem conscientiæ tam Superiorum, quàm Monialium multùm juvabit, imò necesse erit, attendere consuetudinem loci, & Monasteriorum; cùm enim *Clausura* solo Jure humano Ecclesiastico sit introducta, juxta Communem, eidem cum tempore per consuetudinem derogari potest, *c. fin. de Consuetud.* dummodò saltem per decem annos vigere cognoscatur; quia hoc tempore Legi humanæ etiam Ecclesiasticæ, ac Pontificiæ per consuetudinem derogatur, ut documus *Lib.* 1. *Decret. Tit.* 4. *de Consuetud. n.* 105. & *seqq.* Quamvis alii quadraginta annos requirant, prout videre est ibidem. Et quidem vi solius consuetudinis in aliquibus Monasteriis ut licitum permitti potest, quòd dum Principes personæ intrant *Clausuram Monialium* in aliquo numero aliæ quoque personæ etiam peregrinæ, & quæ personas Principes aliàs comitari non solent, neque de ejusdem ordinario comitatu sunt, simul ingredi permittantur; cùm eis nec ulla Jura, nec aliqua suffragetur authoritas Doctorum; utpote, qui illis solis cum Principibus Personis ingressum admittunt, quæ dictas personas ordinariè comitari solent, sive de earum ordinario comitatu sunt, per dicta *n.* 44.

47 Quòd si quæras, quot numero personæ hujus- 48
modi de ordinario comitatu non existentes, cum Principibus Personis intrare & admitti valeant? Resp. Tot, & non plures, quot admittendi in aliquo Monasterio viget consuetudo per decem saltem annos vigens. Nec potest consuetudo unius Monasterii alteri Monasterio esse in hoc Regula; cùm non detur communicatio consuetudinis, sicut privilegiorum, *per vulgaria*: consequenter per hoc, quòd in uno Monasterio introducta reperiatur consuetudo, majorem numerum v. g. triginta circiter admittendi cum Principibus Personis, non possunt absque peccato tot admitti in alio Monasterio, ubi non tot, sed minorem numerum v. g. duodecim admittendi viget consuetudo. Sicut econtrà per hoc, quòd in uno Monasterio adsit consuetudo paucos tantùm extraneos admittendi cum Principibus Personis, aliud Monasterium, vel Superiores majorem numerum admittentes peccati damnari non possunt, si plures admittendi debito tempore vigeat ibidem consuetudo; quia, ut dictum, unica Regula in his de ordinario non existentibus extraneis admittendis, vel repellendis desumi debet ex consuetudine, utpote quæ in hoc passu unicus admittendi Titulus est, quo absente, strictissimæ subintrat *Clausuræ* obligatio: ut proin Superiores graviter obligentur vigilare, & omni modo cavere, ne plures hujusmodi, quàm consuetudo habet, ad *Clausuram* admittant. Pro quo etiam brachium sæculare, si opus est 49
adhibere debent; & præcipuè pro auxilio invocare Ordinarium loci, utpote in hac causa etiam in Monasteriis Monialium legitimum Judicem, & Sedis Apostolicæ Delegatum, prout notatur in Concilio Tridentino *Sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.*

Si ulteriùs quæras, an in casu, quo plures filii 50
aut filiæ Principissæ præfatarum sublimium Personarum *Clausuram* ingrediantur, possit cum quovis ordinario solitus ejusdem comitatus & aliarum personarum admitti solitus numerus simul ingredi? Resp. Posse quidem cum quovis ordinario, & pro illo deputatum comitatum ingredi per dicta *num.* 44. Non posse autem juxta numerum Principum Personarum multiplicari numerum personarum extranearum de comitatu ordinario non existentium: v. g. si vi consuetudinis cum una Principe Persona duodecim admittuntur, non possunt admitti triginta sex, si tres Personæ Principes ingrediantur; nisi & hoc habeat consuetudo debito tempore introducta. Ratio est quæ suprà, quia nempe sola consuetudo his personis licitum facit ingressum.

Porro quæ hactenus de Imperatoribus & Regi- 51
bus, eorumque uxoribus, & prolibus dicta sunt, etiam ad Electores & Principes S. R. I. eorumque uxores, & proles probabiliter extendi possunt; eò quòd de iis eadem, quæ de Regibus & Imperatoribus militent fundamenta & rationes, consequenter eadem Legis dispositio *arg. l. Ideo. ff. de Legib. l. Non possunt ff. eod. cum concord.* Nec obstat, quòd in Bulla Gregorii XIII. Pauli V. & Pii V. excipiantur Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ: nam contra est: quòd etiam Electores, & Electrices S. R. I. sint his superiores, consequenter in Lege odiosa, nisi exprimantur, non comprehensæ. *arg. c.* 81. *de R. J. in* 6. Accedit praxis & consuetudo saltem in Germania passim vigens.

Cæterùm quamvis juxta dicta nec Superiores, 52
nec Moniales peccent admittendo cum Principibus Personis aliquem etiam majorem numerum aliarum personarum juxta consuetudinem Monasterii; Nihilominùs eisdem Superioribus liberum erit, per salutares Constitutiones, & convenientia media talem consuetudinem moderare, & numerum plus justo majorem reducere, præsertim ubi vident, quòd aliàs varia emergant inconvenientia, vel scandala; dummodò sine proprio, & Monasterii gravi incommodo id facere possint.

Limitant aliqui Conclusionem *num.* 38. positam, 53
etiam in Fundatoribus, & Fundatricibus Monasteriorum. Verùm contrarium declaratum habetur à S. Congregatione, cujus Declarationem refert Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 5. *q.* 13. ut proin his ingredi non liceat, aliud habeant Ordinis constitutiones, aut loci consuetudo, aut sint Personæ Principes, *ut suprà.*

Quæritur V. Ob quas causas personis aliàs in- 54
trare *Clausuram* prohibitis, licitum sit ingredi *Clausuram Monialium?* Resp. Non sufficit quævis causa, sed requiritur; ac etiam sufficit moralis aliqua necessitas, sive circa Monasterium, sive circa Communitatem, sive circa Monialem in particulari occurrens, cui absque ingressu externorum per Moniales, vel aliter succurri commodè non potest. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 46. *a.* 4. Miranda *de S. Monial. q.* 2. *a.* 7. Sanchez *lib.* 6 *Moral. cap.* 16. *à n.* 39. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *à n.* 48. Hyacint. Donatus *ubi suprà q.* 19. Pirhing *h. t. n.* 42. Portel. *in Dub. Regul. v. Clausura. n.* 4. & communis aliorum, *arg. c. un. de Statu Regul. in* 6. ibi: *Nisi manifesta & rationabilis causa extiterit*, & Concilium Tridentinum *Sess.* 25. *de Regul. cap.* 5. ubi dicitur, quòd licentia intrandi dari tantùm possit, *in casibus necessariis*, intellige moraliter, quod idem habet

Constitutio Gregorii XIII. *Ubi gratiæ*, ibi: *in necessitatibus urgentibus duntaxat ingredi liceat &c.* quos omnes tres textus iiem dicere, & moralem necessitatem exigere pluribus ostendit Roderiquez *lo. cit.* ubi etiam cum aliis docet, minorem causam sufficere ad ingressum fœminæ, quàm viri, quia illius ingressus minùs periculosus est, quàm istius.

53 Infertur in sequentibus causis & casibus licitum esse ingressum I. Medici, Chirurgi medendo infirmitatem Monialium necessarii. II. Fabri, ministri & operarii necessarii pro constructione, conservatione, aut reparatione alicujus ædificii, vel similibus operibus perficiendis, prout exemplificat Glossa *in cit. c. un. de Statu Regul. in 6. v. Causa.* III. Et teste Sanchez *lo. cit. n.* 43. Omnes: ubi etiam cum Navarro addit sartores pro vestibus, non item sutores pro calceis conficiendis, quia hi ostensâ eis mensurâ calcei, vel ipso calceo, extra commodè sua peragere queunt, non item sartores. IV. Bajuli portantes Monasterio necessaria tam onerosa, ut à Monialibus plerumque debilioribus commodè portari nequeant. Sanchez *lo. cit. n.* 56. V. Hortulani pro interiori horto. Sanchez *lo. cit.*

54 V. Famulæ sæculares ad serviendum intus Monasterio non tantùm ad breve, sed etiam ad longum tempus, casu quo non possunt habere professas ad viliora munera v. g. lavandum, purgandum Monasterium &c. quadrantes; dummodò nunquàm è Monasterio egrediantur, sed unà cum Monialibus *Clausuram* servent, donec omninò dimittantur. Roderiquez *lo.cit. q.* 44. *a.* 4. ubi id latè probat, Pirhing *h. t. n.* 4. Miranda *lo. cit. a.* 5.

55 VI. Et quidem principaliter Confessarii in casu, quo Monialis aliqua ob infirmitatem aliâ viâ ad Confessarium, vel hic ad illam commodè venire nequit, ad audiendam ejusdem confessionem, & administranda eidem Sacramenta. Omnes: quod non tantùm pro articulo mortis, sed etiam pro quovis tempore, quo aliæ Moniales communicant, vel confitentur, intelligendum venit, uti benè docet Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 47. *a.* 4. id probans ex Declarationibus Pontificum, Sanchez *lo. cit. num.* 45. Barbosa *alleg.* 102. *nu.* 49. Miranda *cit. q.* 2. *a.* 7. cum communi aliorum. Quin imò docet Roderiquez, & Sanchez *lo. cit.* Barbosa *lo. cit. num.* 49. Portel. *ubi suprà n.* 9. etiam tunc licere, quando aliis non communicantibus, aut confitentibus, infirma dicit, se pœnitentiæ Sacramento indigere præsertim ab initio morbi, *arg. c. Cùm infirmitas. de Pœnit. & Remiss.*

56 Addit Roderiquez *lo. cit. §. Dubitatur præterea* Miranda *lo. cit. q.* 2. *a.* 18. *conclus.* 2. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *num.* 49. posse etiam Prælatum, vel Confessarium Monialium in diebus, quibus cæteræ Moniales confitentur, & communicant, intrare *Clausuram* ad celebrandum ibidem in infirmaria, & Oratorio, vel Altari ibidem decenter præparato, & communicandum unam, vel plures infirmas, idque ex concessione Leonis X. quam in formalibus refert *lo. cit.* Roderiquez Barbosa, & Miranda, qui etiam benè deducit, dictum privilegium nullibi esse revocatum; quamvis ibidem *Conclus.* 1. concedat, illicitum hodie esse quovis tempore celebrare in infirmaria ad solum finem, ut infirmæ audiant Missam, vide eundem. Plures casus vide apud Doctores citatos, præsertim Roderiquez, Mirandam, Sanchez, Portell. Barbosam, ac etiam Pelliz. *Tom.* 1. *tr.* 10. *cap.* 5. *sect.* 3. *& seq.* qui fusè materiam *Clausuræ* examinant.

57 Quæritur, An, quando, & cujus licentia requiratur ad licitè ingrediendam *Clausuram Monialium*? Resp. I. Ordinariè loquendo in Monasteriis immediatè summo Pontifici, aut Episcopo subjectis, præter necessitatem moralem hactenus declaratam necessaria est, & sufficit licentia Episcopi: in Monasteriis verò Exemptis requiritur, & sufficit de Jure sola licentia Superioris Ordinis, juxta Ordinis constitutiones, vel consuetudinem. *Prima pars* caret controversiâ. *Secunda* verò docetur à Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *n.* 40. Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 12. Miranda *de S. Monial. q.* 2. *a.* 2. Suarez *Tom.* 4. *de Relig. lib.* 1 *cap.* 10. *n.* 11. *& seq.* Navarro *in c. Statuimus. cau.* 19. *q.* 3. *n.* 6. Roderiquez *lo. cit. q.* 46. *a.* 2. Pirhing *h.* 1. *nu.* 43. Et probatur utraque pars ex *c. un. de Statu Regul. in* 6. ubi, dum dicitur, quòd requiratur *licentia illius, ad quem pertinet*, satis innuitur, non in quovis Monasterio ad eundem pertinere: & Concilio Trident. *Sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* ubi divisivè loquendo dicit: *Quòd nemo ingredi possit Clausuram Monialium, sine Episcopi, vel Superioris licentiâ in scriptis obtentâ: dare autem Episcopus vel Superior licentiam tantùm debet in casibus necessariis.* Quo divisivo loquendi modo tacitè indicat, diversam pro diversitate Monasteriorum requiri, & sufficere licentiam. Accedunt Declarationes Cardinalium, quarum unam pro *parte secunda*, videlicet, quòd ad ingrediendam *Clausuram Monialium* Exemptarum sola requiratur, & sufficiat licentia Superioris Regularis, non tantùm allegat, sed se vidisse eandem (nam de *prima* non est controversia) manu Cardinalis Milin. signatam anno, quo scripsit, testatur Barbosa *lo. cit. num.* 41. atque Tamburinus *de Jure Abbat. Disp.* 23. *q.* 1. *nu.* 6. Ratio autem Conclusionis est; quia illius est dare licentiam ingrediendi *Clausuram*, cujus est, illam indicere, juxta vulgaria Juris, *per quæsunque causas res nascitur, per easdem dissolvitur*; atqui in Monasteriis exemptis *Clausuram* indicere, Superiorum est, utpote qui plenam jurisdictionem in Moniales, uti in Fratres exercent, easdem visitando, corrigendo, puniendo; ergo. Dicitur tamen notanter *de Jure*, quia uno ore fatentur Doctores, vi consuetudinis fieri posse, ut etiam in Monasteriis Exemptis Episcopi licentia requiratur, vel sola sufficiat: econtrà in Monasteriis non Exemptis requiratur etiam licentia Superioris, *arg. c. fin. de Consuetud.*

Resp. II. Ad ingrediendam *Clausuram Monialium* requiritur licentia specialis, & in scriptis obtenta. Communis, claris Juribus, & quidem quòd debeat esse *specialis*, patet *c. un. de Statu Regul. in* 6. ibi: *Speciali licentiâ*; intellige quoad ingressum, non quoad personam, id est, specialiter pro ingressu debet obtineri licentia, etsi non semper specialis fiat mentio personæ, ut cum communi benè advertit Sanchez *lo. cit. cap.* 16. *n.* 28. Quòd autem debeat esse in scriptis obtenta, habetur ex Concilio Tridentino *Sess.* 25. *de Regul. cap.* 5. ubi prohibetur ingressus *sine licentia in scriptis obtenta.*

Limitatur tamen Conclusio in casibus repentinæ necessitatis, & ubi est periculum in mora, si licentia Superioris in scriptis exspectetur; tunc enim sufficit licentia oretenus data, vel etiam interpretativa, si etiam circa hanc obtinendam est periculum in mora; ut contingere solet, si necessarius est ingressus Confessarii, Medici, Chirurgi, Fabrorum, operariorum &c. & Superior est absens, vel facilè conveniri nequit. Sanchez *lo. cit. n.* 4. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 46. *a.* 2. *in fine.* Barbosa *allegat.* 102. *n.* 57. Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 5. *q.* 20. Navarrus *Comment.* 4. *de Regular. n.* 60. & communis. Ratio est; quia aliàs in hujusmodi necessitatibus non esset satis consultum Monialibus.

Imò docent aliqui, ut Miranda *de S. Monialibus q.* 2. *a.* 17. *conclus.* 1. Roderiquez *lo. cit.* Liamas *in Methodo curationis, in Appendice, §.* 6. *paulò post initium*; & alii contra Sanchez *cit. lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 33. *&* 34. in ordinariis necessitatibus casibus, quibus ingredi possunt v. g. Confessarii, Medici, Chirurgi, operarii, opifices, fabri &c. omninò non requiri aliquam licentiam specialem in scriptis, vel oretenus obtentam, etsi Superior ad manum sit, & licentia facilè obtineri possit; sed sufficere licentiam Abbatissæ, idque ex interpretativa licentia Episcopi, vel Superioris, vel quia in his casibus licentia habetur à Jure, prout dicit, & pluribus concessionibus Pontificum probat Miranda *lo. cit.* Quæ sententia omninò probabilis, & in praxi tuta est; præsertim cùm etiam Regularissimorum Monasteriorum praxi & consuetudine, quæ est optima Legum interpres, *L.* 37. *ff. de Legib.* confirmetur.

Infertur prim, quòd Conclusio *num.* 58. posita, intelligenda, & expressa licentia Episcopi vel Superioris necessaria sit, non in dictis ordinariis, sed aliis extraordinariis necessitatis casibus.

61 Quæritur, An Episcopi, & superiores Regulares licentiam intrandi *Clausuram* aliis dare pro libitu possint, & an ipsi pro libitu intrare valeant? Resp. I. Nec Episcopus, nec Superior localis alicui, cuicunque tandem etiam nobilissimo Comiti, aut Comitissæ, parenti, consanguineo &c. vel Benefactori Monialium dare licentiam *Clausuram* intrandi potest, etiamsi aliqua allegetur causa rationabilis, nisi vera adsit necessitas moralis. Omnes, ob claram dispositionem Concilii Tridentini *cit. Sess.* 25. *de Regul. cap.* 5. ibi: *Dare autem Episcopus, vel Superior licentiam debet tantùm in casibus necessariis*, & Constitutionem Gregorii XIII. *Ubi gratiæ*, quæ est ordine 28. in Bullar. Cherub. ubi §. 4. expressè habetur, quòd Episcopi & Superiores *tantùm in casibus necessariis, & urgentibus necessitatibus* licentiam *Clausuram* intrandi dare valeant.

62 Resp. II. Nec Episcopi, nec Superiores Regulares ingredi possunt *Clausuram Monialium*, præterquam in casibus necessariis, quibus existentibus absque ulteriori licentia, *à Majoris* Superiore obtentâ intrare valent. Miranda *cit q.* 2. *a.* 14 *concl.* 1. 2. *&* 3. dicens Conclusionem esse certissimam, Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 25. Hyacint. Donatus *lo. cit. q.* 22. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 46. *a.* 1. *princ.* Pirhing *h.* 1. *nu.* 43. Pelliz *Tom.* 1. *tr.* 5. *sect.* 3. *nu.* 111. cum communi, & hodie certa aliorum, ob claram dispositionem Gregorii XIII. in Constitutione *Dubiis*, quæ est apposita *Constitut.* 28. dicti Pontificis, in Bullar. Cherub. ubi §. 1. sic habetur: *Harum tenore authoritate Apostolicâ declaramus, Prælatos omnes, tam sæculares, quàm Regulares, quibus cura & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum uti posse; si id faciant in casibus necessariis, & à paucis, iisque senioribus ac Religiosis personis comitati. Quocirca universos & singulos Episcopuli, seu majori etiam Cardinalatus Dignitate præditos, nec non quorumvis Ordinum Abbates, Priores, Ministros, & alios quescunque Superiores Regulares seriò monemus, ut facultate hujusmodi, qui eam habent, præterquàm in casibus, ut præfertur, necessariis, neutiquam utantur.*

63 Inter casus autem necessarios, ob quos Episcopus, vel superiores Regulares ingredi possunt *Clausuram Monialium*, præcipuè numeratur causa Visitationis, ut cum communi notat Sanchez *lo. cit. n.* 54. Barbosa *de Offic. & Potest. Episc. n.* 45. Miranda *lo. cit. a.* 15. *concl.* 3. ita tamen, ut sint comitati duobus vel tribus sociis, iisque senioribus, ac Religiosis, ut ait Gregorius XIII. Inter dictos verò casus necessarios non censetur causa induendi Novitias, vel eas ad Professionem suscipiendi, aut illas, vel etiam Professas examinandi; uti benè advertit Lezana *v. Clausura. n.* 32. Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 5. *q.* 12. *n.* 7. atque à S. Congregatione decisum refert Barbosa *Lib.* 1. *Juris Eccles. univ. cap.* 44. *n.* 151. Ratio est; quia hæc commodè fieri possunt extra ad crates. Pariter non possunt ingredi ex causa præsidendi, vel interessendi Electioni Abbatissæ v. g. prout expressè statuitur in Concilio Tridentino *Sess.* 25. *de Regul. cap.* 7. ibi: *Is verò, qui Electioni præest Episcopus, sive alius Superior Claustra Monasterii non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat.*

Observat tamen Roderiquez *lo. cit.* Miranda *lo. cit. concl.* 3. Barbosa *de Offic. & potest Episc. alleg.* 102. *nu.* 46. Hyacint. Donatus *ubi suprà*, posse in causa Electionis Superiores ingredi *Clausuram*, quando prudenter timetur, quòd ipsis non intrantibus sint secuturæ collusiones, factiones, indeque subsequens inquieta, vel mala, vel omninò non Canonica Electio. Pariter licebit, ubi consuetudo id habet, quali in Provincia nostra Reformata viget.

Quæritur, An Episcopi, Superiores, vel alii *Clausuram* licitè ingressi debeant finito negotio, necessitate, aut causâ, ob quod vel ob quam ingressi sunt, statim iterum exire, ita ut peccent ibidem se detinendo? Resp. Quamvis finito negotio, vel cessante causâ, debeant brevi iterum redire, nec diu ibidem se detinere possint, tamen si post finitum negotium modico tantùm tempore ibi se detinent, v. g. consolandi infirmam, vel etiam visitandi, aut videndi Monasterium, aut officinas ejusdem, vel etiam aliqualis discursûs gratiâ, non peccant. *Primam partem*, quòd brevi iterum exire debeant, docent Barbosa *lo. cit. n.* 57. Sanchez *lo. cit. n.* 68. Miranda *cit. q.* 2. *a.* 20. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 47. *a.* 11. Pelliz *Tom* 2. *tr.* 10. *cap.* 5. *sect.* 3. *n.* 166. & communis aliorum. Ratio est; quia *quod ob necessitatem conceditur, cessante necessitate, pariter cessare debet, can. Quod pro necessitate.* 41. *cau.* 1. *q.* 1. *Secundam partem*, quòd modicè se detinens non peccet, docent omnes citati. Ratio est: tum quia præceptum *Clausuræ* numeratur inter præcepta moralia, consequenter in sensu morali intelligendum venit, in quo tam modicum tempus non attenditur: tum quia in tanto rigore præceptum *Clausuræ* non videtur receptum, teste consuetudine. Quantum autem tempus requiratur, ad hoc, ut quis finito negotio se detinens, peccet mortaliter, non est facile definire; Lessius *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 32. putat, quòd per quadrantem se detinens, nec venialiter peccet; notabiliter verò ultra mediam horam moram trahens, peccet mortaliter, & sequitur Pelliz *lo. cit.* qui tamen hoc ultimum limitat; ibi, ubi introducta viget consuetudo diutiùs se continendi, quæ utpote contra solam Legem humanam licita & valida esse potest, *c. fin. de Consuetud.* Sed occasione hujus

Quæritur, An, & quid valeat circa *Clausuram* consuetudo? Item quid circa eam incumbat Episcopo? Resp. Quamvis contra *Clausuram Monialium* tam quoad egressum, quàm ingressum licita & valida sit consuetudo rationabilis & legitimè introducta, id est tempore debito per decem saltem annos continuata, ita ut vi illius in variis Monasteriis ubique circa *Clausuram* licita sint, & permitti possint, quæ de Jure prohibita cognoscuntur, prout cum communi & recepta aliorum jam sæpè dictum; eò quòd *Clausura* solo obliget Jure humano Ecclesiastico, contra quod utique licitè & validè introduci potest consuetudo, textu claro *c. fin. de Consuetud.* & latè diximus *in Lib.* 1. *Decretal. Tit.* 4. *de Consuetud.* Nihilominùs si animadvertunt Rmi Ordinarii, quòd occasione hujusmodi consuetudinum

num in Monasterio aliquo varia eveniant inconvenientia, vel nascantur scandala, aut notabiliter patiatur disciplina Regularis &c. possunt, & gravissimè tenentur hujusmodi consuetudines tollere, vel saltem pro exigentia circumstantiarum moderari, ipsamque *Clausuram* denuò restituere: ubi verò hujusmodi consuetudines nondum vigent, neutiquam permittere, ut introducantur, sed potiùs debitè vigilare, & procurare, ut *Clausura* semper inviolata conservetur, & hoc non tantùm in Monasteriis sibi subjectis, sed etiam Exemptis. Ita communis DD. ob clara verba Concilii Trident. *Sess.* 25. *de Regular. cap.* 5. ubi gravissimam hanc obligationem tremendis verbis imponit Episcopis, quæ verba habes suprà *num.* 28. Ratio est; quia consuetudo, quæ vel ab initio, vel cum tempore incipit præbere occasionem peccandi, vel est utilitati communi perniciosa, non ampliùs est rationabilis, sed irrationabilis, & mala corruptela, sicque nec licita, nec valida, *c. fin. de Consuetud.* & ampliùs diximus *Lib.* 1. *Decretal. Tit. de Consuetud.* §. 2. *num.* 23. *& seqq.*

67 Porrò, licèt Concilium Tridentinum *lo. cit.* solis Episcopis gravissimam illam imponat obligationem, nullam faciendo mentionem de Superioribus Regularibus. Nihilominùs ipsi quoque possunt, & tenentur, quantum in ipsis erit, similes consuetudines occasionem peccandi præbentes, aut bono communi, disciplinæ v. g. Regulari notabiliter perniciosas tollere, vel moderari in Monasteriis sibi subjectis; hoc ipso, quòd vi Officii sui pastoralis graviter teneantur, à Communitate, & subditis sibi commissis, ea, quæ peccaminosa, scandalosa, aut Communitati perniciosa sunt, pro viribus avertere, juxta unanimem Doctorum: ubi notare habent, quòd, dum prævident, vel experiuntur se nihil efficere, possint & debeant ad Rmum loci Ordinarium recurrere, qui authoritate majori pollens, magis poterit, etiam censuras Ecclesiasticas, invocato quoque, si opus erit, auxilio brachii sæcularis, succurrere, juxta clarum textum Concilii Tridentini, *cit. Sess.* 25. *cap.* 5. Item notare debent, quòd si Rmi Ordinarii, vel ex Officio, vel aliis requisiti circa *Clausuram* Monasterii Exempti, Visitationem, vel Inquisitionem instituere velint, eos nullatenus impedire valeant, eò quòd in puncto *Clausuræ* etiam Monasteria Exempta Monialium subsint jurisdictioni Episcopi tanquam Apostolici Delegati, textu claro Concilii Trident. *lo. cit.* & tenent hodie Doctores communiter; quod etiam à S. Congregatione declaratum est, uti refert Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 3. *q.* 4. Navarrus, Lezana, & Barbosa in Concil. Trident. *lo. cit. num.* 13. Expedit tamen, ut Episcopus in Monasteriis Exemptis cumulativè cum Superioribus Ordinis procedat, prout notat Hyacint. Donatus *lo. cit.* & patet ex Bulla Pii V. *Circa pastoralis*: ibi: *Unà cum Superioribus eorum:* quòd si tamen Superiores concurrere recusant, privativè & solus procedere potest: Imò juxta noviffimam Declarationem Cardinalium 1640. 26. Maii editam, si vult, id potest Superioribus Regularibus non requisitis, etiam in casu, ubi nulla habetur suspicio violatæ *Clausuræ*. Verba Declarationis, quam habet Barbosa in Concil. Trident. *lo. cit. num.* 13. sunt sequentia: *Sacra Congregatio Concilii censuit, Episcopum Colimbriensem uti Sedis Apostolicæ Delegatum potuisse quoad Clausuram Monasterii Monialium Conventûs de Cellas Ordinis Cisterciensis Regularibus ejusdem Ordinis subjectum visitare, etiam assumpto secum Vicario Generali, & Confessario earundem Monialium, Monialesque ipsas in iis, quæ ad eandem Clausuram pertinent, examini subjicere, semotis etiam suspicione violatæ Clausuræ, ac quacunque Superiorum Regularium negligentiâ, ipsisque inconsultis, & irrequisitis. Ac insuper eidem Episcopo licuisse Rectorem Collegii dicti Ordinis, ex suprà dicta causa inobedientem declarare in pœnam Excommunicationis, ac alias comminatas incurrisse.*

Quæritur. In quo consistat, & quomodò obliget *Clausura Monasterii Regularium virorum*, tam quoad egressum, quàm quoad ingressum mulierum in illud. Resp. I. *Clausura Monasterii virorum* in hoc consistit, & obligat, ut nullus Religiosus absque licentia Superioris, & socio per Superiorem assignando è *Clausura* Monasterii exeat. Ita Communis, & patet ex Constitutione Clementis VIII. super Reformatione Regular. ediâ, quæ incipit *Nullus*, ordine 9. in Bullar. Cherub. ubi §. 12. ad propositum ita statuitur: *Nullus è Conventu egredi audeat, nisi ex causa & cum socio, licentiâque singulis vicibus impetratâ, ac benedictione accepta à Superiore, qui non aliter eam concedat, nisi causâ probatâ. Sociumque exituro adjungat, non patentis rogatu; sed arbitrio suo, neque eundem sæpiùs. Licentiæ verò generales exeundi nulli concedantur. Contravenientes autem pœnâ gravi, etiam carceris Superioris arbitrio plectantur. Eundem etiam Janitor habeat, si sciens exeundi facultatem fecerit: cùm autem quis in Conventum revertitur, Superiorem iterum adibit benedictionem recepturus, qui à socio itineris rationem, & quid rei actum sit, diligenter perquirat.* 68

Non peccat tamen mortaliter, sed tantùm venialiter exiens de die sine licentia, nisi ex contemptu, aut cum scandalo id faciat, uti contra Suarez benè docet, & solidè probat Navarrus *Comment.* 4. *de Regul. num.* 35. Barbosa *in Concil. Trident. Sess.* 25. *cap.* 4. *n.* 3. Miranda *Tom.* 1. *q.* 32. *a.* 2. *conclus.* 2. Lezana *v. Clausura*, & communis aliorum. Ratio est; quia cùm *Clausura Monasterii virorum* quoad egressum tam strictè non obliget, uti *Monialium*; nec ullibi reperiatur in Jure tam gravis obligatio, non censetur materia gravis semel vel iterum absente scandalo vel contemptu, aliâve circumstantiâ gravi, è Monasterio sine licentia Superioris exire. 69

Porro ad egrediendum sufficit etiam licentia interpretativa saltem in casu, quo Superior commodè adiri nequit, uti *lo. cit.* benè observat Miranda. Nec requiritur causa necessaria ad dandam egrediendi licentiam, uti ad egressum Monialis, sed sufficit quævis rationabilis v. g. utilitas etiam modica Conventûs, vel Religiosi, charitas proximi &c. caret controversiâ: solùm limita doctrinam *præced. num.* in nocturno & furtivo egressu, de quo sicut & de aliis quoad egressum Religiosorum spectantibus, quia ad Theologos potiùs quàm Canonistas spectat, iis relinquimus. 70

Resp. II. *Clausura Monasterii Religiosorum quoad ingressum* principaliter consistit in hoc, ne illam ingrediantur, vel in eam admittantur mulieres. An autem, & quomodò hæc *Clausura* obliget? non modica est controversia inter DD. circa quam, ut certa ab incertis separemus, Resp. I. Certum est, quòd quævis mulier, quæ prætextu alicujus privilegii ante Pium V. vel Gregorium XIII. concessi, aliquod Religiosorum virorum Monasterium ingreditur, graviter peccet, & ipso facto Excommunicationem incurrat: Regulares verò præter peccatum grave, & pœnam Excommunicationis, etiam privationem Officiorum, quæ habent, & inhabilitatem ad alia, nec non suspensionem à Divinis incurrant, si eas prætextu privilegii introducunt, aut ingredi faciunt, vel permittunt. Ita clarè & expressè statutum habetur in Constitutione Pii V. *Regularium personarum*, quæ est 29. dicti Pontificis in Bullar. Cherub. & in Constitutione Gregor. XIII. 71

Ubi gratiæ, inter Constitutiones ejusdem Pontificis 28. in Bullar. Cherub. quas etiam per extensum refert Hyacint. Donatus *Tom.* 1. *tr.* 4. *q.* 2. & alii apud quos legi poterunt.

72 Num autem hæ Constitutiones etiam de illis fœminis, quæ sine prætextu privilegiorum ingrediuntur Monasteria virorum, & de Religiosis admittentibus illas intelligendæ sint? magna est controversia inter DD. Layman siquidem *lib.* 4. *tr.* 5. *cap.* 12. *nu.* 4. Suarez *Tom.* 5. *de censur. Disp.* 22. *sect.* 6. decent, nec fœminam ingredientem, nec Religiosos admittentes peccare mortaliter, eò quòd nullibi aliqua reperiatur Lex tam graviter prohibens ingressum fœminarum in Monasteria virorum. Item dicunt, quòd non incurrant pœnas à Pio V. & Gregorio XIII. latas, nisi fœminæ ingrediantur, introducantur, aut permittantur prætextu privilegiorum; quia de his solis, non item de illis fœminis, quæ absque privilegiorum prætextu ingrediuntur, expressè loquuntur dictorum Pontificum Constitutiones; quæ utpote odiosæ ad casum non expressum extendi haud possunt, *arg. l.* 42. *ff. de Pœnis. & c. Odia. de R. J. in* 6. Accedit, quòd neque prohibitionis ratio militet in aliis fœminis absque prætextu privilegiorum ingredientibus; quia, quæ ante prohibitionem Pii V. prætextu privilegiorum ingrediebantur, vi horum ingressum urgebant, non obstantibus particularibus statutis Religiosorum, eumque sæpiùs, ac pro libitu frequentabant non sine molestia, perturbatione, & inquietudine, ac forsan etiam scandalo Religiosorum: quod cùm non contingeret in aliis fœminis, meritò solùm ingressum prætextu privilegiorum sub gravibus pœnis prohibuere Pontifices. Idem, videlicet, quòd pœnas non incurrant mulieres sine prætextu privilegiorum ingredientes, sentit Engel *h. t. num.* 13. Roderiquez *Tom.* 1. *q.* 47. *a.* 2. Portel. *in Dub. Regul. ℣. Clausura.* Sayr. *de Censur. lib.* 3. *cap.* 31. *nu.* 10. Pirhing *h. t. nu.* 45. Quibus non obstantibus,

Resp. III. Omnes & singulæ mulieres etiam sine prætextu privilegii *Clausuram Monasterii virorum* ingredientes, & Religiosi easdem admittentes, vel introducentes peccant graviter. Hyacint. Donatus *Tom.* 1. *tr.* 4. *q.* 3. Navarrus *in comment.* 4. *de Regul. nu.* 62. & *in Manual. cap.* 27. *nu.* 150. *Excommun.* 61. Pelliz. *tom.* 1. *tr.* 5. *sect.* 2. Azorius *p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *q. fin.* Sanchez *lib.* 6. *Moral. cap.* 16. *à n.* 79. & *cap.* 17. *n.* 33. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tr.* 8. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 9. ubi retractat, quod dixerat *de Censur.* cum communi aliorum. Probatur inprimis ex Jure *can. Pervenit.* 20. *cau.* 18. *q.* 2. ibi: *Pervenit ad nos, quòd in Monasterio tuo passim mulieres ascendant, & (quod adhuc est gravius) Monachos tuos ibi commatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hâc occasione humani generis inimicus, suâ eos (quod absit) calliditate decipiat, ideò hujus te præcepti seriò monemus, ut neque mulieres in Monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas ascendere. neque Monachos tuos commatres sibi facere: Nam si hoc denuò ad aures nostras quocunque modo pervenerit, sic te severissimè noveris ultioni subdendum, ut emendationis tuæ qualitate cæteri sine dubio corrigantur.* Quæ verba gravem obligationem satis clarè indicant, hoc ipso, quòd sub *severissima ultione* prohibitio fiat, cùm pœna debeat esse proportionata delicto. Unde mirandum sanè, quòd Layman, Suarez, Pelliz. & alii Recentiores dicere non dubitârint, nullam in Jure communi prohibitionem reperiri. Ratio autem hujus prohibitionis est evitatio scandali, occasionis, & periculi peccandi, prout liquet ex textu: ibi: *Ne hac occasione humani generis inimicus, eos (quod absit) calliditate decipiat.* Confirmatur: mulier quævis ingrediens, & Religiosi introducentes Excommunicationi subjacent, juxta dicenda in sequenti Conclusione; ergo peccant mortaliter, cùm Excommunicatio à Papa non nisi ob peccatum grave feratur, secundùm omnes etiam Adversarios.

Resp. IV. Omnes & singulæ mulieres, etiam absque prætextu privilegii *Clausuram* ingredientes, & Religiosi easdem admittentes, vel introducentes Excommunicationem ipso facto, & etiam alias pœnas *n.* 71. specificatas incurrunt. Ita Doctores omnes *n. præced.* citati, ac Suarez *Tom.* 4. *de Relig. tr.* 8. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 9. ubi retractat, quod priùs docuerat: quibus quoad pœnas Pii V. accedit etiam Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 79. Ratio est; quia Bullæ Pontificiæ *n.* 71. citatæ etiam de his fœminis sunt intelligendæ, prout ipsimet expressè declarârunt: uti præfati testantur Doctores. Et quidem de Declaratione Pii V. evidenter constat, cùm ea sit inserta Bullario Cherub. statim post Bullam *Regularium Personarum* citatam suprà *nu.* 71. Quæ Declaratio incipit *Decet Romanum*, & inter alia expressè sic habet: *Authoritate Apostolicâ tenore præsentium dicimus, & declaramus, fuisse, & esse mentem, & intentionem nostram, quòd dictæ litteræ non solùm comprehderent, & comprehendant mulieres habere prætendentes facultatem, & indulta egrediendi Monasteria, sed etiam, & quascunque mulieres alias, tam in genere & in specie.* Quod tamen statim in subsequenti §. limitat in casibus, quibus fit intra Claustrum Processio, vel celebrantur Officia Divina, aut sepeliuntur fidelium suffragia: in his enim casibus *Clausuram Monasterii virorum* intrandi conceditur facultas. Similem Declarationem edidit etiam Gregor. XIII. teste Navar. *lo. cit.* 73 74

Nec dicas cum Laymano *lo. cit.* & aliis, Declarationem Pii V. non fuisse promulgatam; vel certè in Germania cum tanto rigore non esse receptam. Nam contra est, quòd Declarationes vim obligandi habeant absque promulgatione, & neque promulgari soleant, ut Leges; cùm non faciant novam Legem, sed insint Legi ab initio positæ, prout ampliùs diximus in Procœmio *Lib.* 1. *Decretal.* §. 8. *n.* 129. *& seq.* Dein sine fundamento apparet dictum, quòd in Germania Constitutio Pii V. in tanto rigore non sit recepta; cùm in Monasteriis benè disciplinatis passim contrarium inveniatur, utpote quæ fœminas quasvis à *Clausura* omninò arcent. 75

Dices non constare authenticè de præfata Declaratione; consequenter non obligat. Resp. Æquè constare de Declaratione Pii V. ac de Constitutione ejusdem; cùm æquè illa, quàm hæc inserta habeatur Bullario Cherub. & aliis Classicis Doctoribus; & econtrà tam parùm de Constitutione, quàm de Declaratione ejusdem ad manus cujuslibet habeatur authentica Copia, munita sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfecti, & Secretarii S. Congregationis (prout ad authenticam Copiam requiritur juxta citatum Procœmium *n.* 126.) ergo, si absque authentica Copia Adversarii credunt Constitutioni; cur non & Declarationi ejusdem iisdem veritatis circumstantiis munitæ? Accedit, quòd ex hoc solo non attendere Declarationem Cardinalium; quia non affertur in authentica Copia, vix abest ab irreverentia & temeritate, dummodò aliàs ex fidelibus Collectoribus allegetur, qualis utique erit Bullarium Cherub. prout rursus dictum in Procœmio *cit. n.* 128. Et tandem, si quis de veritate dubitet; scribat Romam ad S. Congregationem, & illicò authenticam Copiam habebit. 76

Confirmatur ex continua praxi & stylo Pœnitentiariæ, utpote quæ semper juxta præfatas Declarationes judicat, procedit; ac disponit, teste Navarro *lo. cit.* Hyacinthus Donatus eoque teste Doctores re- 77

reliqui citati *n.* 73. atqui stylus Curiæ pro Lege servatur, & habenda est, uti cum communi benè observat Gonzalez *in Reg.* 8. *Cancellar.* Glossa 6. *n.* 210. citans plures Decisiones Rotæ, Felinus *in c. Ex parte. n.* 16 *de Rescript. arg. c. Ex litteris, de Constit. &c. Quam gravi. de Crimine falsi.*

78 Limitatur autem Conclusio in Regibus, Imperatoribus, Principibus, eorumque uxoribus, ac liberis, & comitatu eorum, modò, quo suprà *n.* 42. diximus de ingressu in Monasteria Monialium.

79 Quæritur, An Religiosi (idem est de Monialibus) peccent, & pœnas incurrant, si cum illicitè ingressis confabulantur, vel eos comitantur, vel hinc inde in Monasterio deducunt? Resp. Quamvis non desint Doctores affirmativam tenentes, inter quos est Roderiquez in expositione Bullæ i ii V. *n.* 9. Sorbus *in Compend. Privileg.* v. *Ingredi Monasteria num.* 4 v. *Aliud advertendum.* Hyacint. Donatus *Tom.* 4. *tr.* 5. *q.* 9 & alii Nihilominùs sententia negativa probabili videtur, dummodò vi Officii expellere non teneantur, & non sint causa per comitatum, & confabulationem quòd ingredientes diutiùs in Monasterio commorentur, & aliunde non concurrat circumstantia mala, v. g. scandalum. Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 95. Pelliz *Tom.* 2. *tr.* 10. *cap.* 5. *sect.* 4. *n.* 97 Portel. *in Dub. Regul.* v. *Clausura. n.* 3. & alii. Ratio est; quia Bullæ Pontificiæ præcisè loquuntur de ingredientibus, & eos ingredi permittentibus, aut introducentibus, uti legenti patet; tales autem non sunt positi in Conclusione, si conditiones annotatæ absunt, ut consideranti patet; ergo ad eos non sunt extendendæ, præsertim cùm sint odiosæ *c. Odia. de R. J. in* 6.

80 Reliqua de *Clausura* vide apud Roderiquez, Mirandam, Portel. Sanchez, Hyacint. Donatum, Pelliz & alios de hac materia copiosè scribentes. Nobis properandum est ad alias materias Canonicas.

TITULUS XXXVI.

De Religiosis Domibus, ut Episcopo sint subjectæ.

SUMMARIUM.

1 *Ratio continuationis.*
2 *Domus, vel locus Religiosus quid?*
3 *Requiritur ad eum authoritas Episcopi.*
4 *Subest Jurisdictioni Episcopi.*
5 *Quos effectus pariat hæc subjectio Episcopo? Potest talia loca visitare. Ibid.*
6 *Et ab Administratoribus eorum petere rationem administrationis.*
7 *Loca pia authoritate Episcopi non erecta, Episcopi Jurisdictioni non subsunt.*
8 *Potest tamen ab eorum administratoribus rationem exigere.*
9 *Quomodò Episcopus mutare possit pias causas?*
10 *Monasterium sæcularizari ab Episcopo non potest.*
11 *De ædificandis Monasteriis. Remissivè.*

1 POstquàm in præcedentibus de statu Regularium sufficienter actum est, recto ordine pergit Compilator Juris Canonici de Religiosorum seu Regularium Domibus: de quibus partim in præsenti Titulo, agendo generatim de Religiosis Domibus; partim in sequenti de *Capellis* Monachorum; partim in Titulo de ædificandis Ecclesiis erit sermo.

2 Quæritur I. Quid ad præsens sit *Domus Religiosa*; & quid requiratur ad eam? Resp. I. Quamvis generaliter & latè loquendo nomine *Domûs Religiosæ* veniat omnis locus pius authoritate Episcopi erectus, sive consecratus sit, sive non: propriè tamen ac strictè ad propositum loquendo *Domus Religiosa* est locus pius non consecratus, authoritate tamen Episcopi erectus. Ita in re communis. Sic latè loquendo, nomine *Domûs Religiosæ* veniunt etiam Ecclesiæ, Templa, & Capellæ consecratæ: strictè verò sola Monasteria: Xenodochia pro peregrinis pauperibus; Nosocomia pro infirmis; Orphanotrophia pro educandis pueris & puellis; Hospitalia Gerontocomia pro senibus & debilibus, seu valetudinariis erecta. Item Confraternitates, Congregationes, & alia quæcunque loca ad charitatis, misericordiæ, vèl Religionis opera, aliumve pium usum destinata, dummodò authoritate Episcopi sint erecta, *arg. c. Ad hæc.* 4. *& c. fin. h. t. & can. In qualibet.* 23. *cau.* 23. *q.* 8. junctâ *l. Sancimus. C. de SS. Ecclesiis.* Hùc ad *Domum* nempe *Religiosam* strictè talem spectant etiam Ecclesiæ, Oratoria, & Capellæ nondum consecratæ, authoritate tamen Episcopi erectæ. Hinc licèt latè loquendo omnis locus sacer, seu consecratus, sit etiam *Domus* & locus *Religiosus*: non tamen econtrà quivis locus vel *Domus Religiosa* est etiam locus sacer: imò, ut dictum, strictè loquendo *Domus Religiosa* non est locus sacer, seu consecratus.

Resp. II. Ad hoc, ut locus aliquis pius sit *Religiosus*, *Domusque Religiosa* vocari queat, gaudeatque privilegiis & effectibus illius, necessariò requiritur, ut authoritate Episcopi sit erectus. Sylvester v. *de Locis Religiosis. nu.* 3. cum communi, & certa aliorum, *arg. cit. c. Ad hæc.* 4. *h. t.* ibi: *Si authoritate Episcopi destinatus.* Ratio est; quia ut ait Glossa *in cit. c.* 4. *h. t.* v. *Authoritate Pontificis*, privatus locum Religiosum, vel sacrum facere non potest, *arg. l. In tantum. ff. de Rerum division. & L.* 3. §. *Si quis in sepulcro. ff. de Sepulchro violato.* Ex quo communiter inferunt Doctores, quòd licèt etiam absque licentia Episcopi possint aliqua loca & instituta pia, v. g. Nosocomia, Hospitalia, Orphanotrophia, & alia similia pia instituta, imò Oratoria privata in domibus institui, erigi, vel fundari ad hoc, ut ibidem orationes privatæ, atque pietatis, & charitatis opera (non tamen Missæ absque licentia Episcopi celebrentur, *can. Unicuique. & can. Clericos. de Consecrat. dist.* 1.) privatim peragantur, tamen hujusmodi quantumvis pia loca, ac instituta *Domus Religiosæ* nec sint, nec dici possint, & propterea immunitate Ecclesiasticâ non gaudeant, idque ideò, quòd sine authoritate Episcopi fuerint erecta, Sylvester *lo. cit.* Felinus *in c. de Quarta. nu.* 4. & 11. *de Præscript.* Tuschus v. *Hospitale. concl.* 157. *& seqq.* Fagnanus *in c. Ad hæc.* 4. *h. t. n.* 2. & ibi Glossa.

4 Quæritur II. Cui subjectæ sint *Domus Religiosæ*, seu *loca Religiosa*? Resp. Loquendo de Jure communi *Domus*, *loca*, & *instituta Religiosa* quæcunque tam sacra, quàm non sacra, consequenter omnes Ecclesiæ, Capellæ, Monasteria, Congregationes, & alia similia pia instituta & loca, authoritate Episcopi erecta, subsunt Jurisdictioni Episcopi, intra cujus Diœcesin existunt, ita ut in omnibus fundatam in Jure intentionem habeat, & contrarium prætendens exemptionis privilegium, probare debeat. Abbas *in c. De Xenodochiis.* 3. *h. t. num.* 1. & ibi Fagnanus *num.* 1. & 2. Hostiensis *num.* 6. Joan. Andreas *n.* 4. Pirhing *h. t.* §. 1. cum communi aliorum, *arg. cit. c. De Xenodochiis.* 3. *h. t.* ubi Summarium sic habet: *Episcopo subsunt omnia loca pia, & c.* 6. 7. & 8. *cod. can. Omnes Basilicæ.* 10. *cau.* 16. *q.* 7. *c. Cùm Episcopus. de Offic. Ordinar. in* 6. Dicitur autem notanter *de Jure communi*; quia sunt nonnulla loca Religiosa per speciale Privilegium à Jurisdictione Episcopi exempta: & quidem hodiè præcipuè plurium Ordinum Monasteria. De quibus vide specialia Privilegia.

5 Quæritur III. Quid Juris pariat Episcopo hæc subjectio *locorum Religiosorum*? Resp. Præter Jurisdictionem Fori contentiosi, & exactionem Jurium Episcopalium (de quibus jam partim suprà *Lib.* 1. *Tit. de Offic. Judicis ordinar. & Lib.* 2. *Tit. de Foro competenti*: partim infrà *Tit. de Censib. Exact. & Procur.* duo principaliter competunt Episcopo, videlicet I. Jus visitandi *loca Religiosa.* II. Quòd Administratores locorum Religiosorum teneantur singulis annis reddere rationem administrationis suæ: prout sublatis omnibus privilegiis, & consuetudinibus contrariis etiam immemorialibus, clarè statuit Concilium Tridentinum, & quidem de *primo*, *Sess.* 22. *de Reform. cap.* 8. illis verbis: *Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ Legati, in casibus à Jure Foro concessis omnium piorum dispositionum tam in ultima voluntate, quàm inter vivos sint Executores; habeant jus visitandi hospitalia, Collegia quæque, ac confraternitates Laicorum, etiam quas Scholas, sive quocunque alio nomine vocant, non tamen quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia. eleemosynas, Montis pietatis, sive charitatis, & pia loca omnia, quomodocunque nuncupentur. etiamsi prædictorum locorum cura ad Laicos pertineat, atque eadem loca, exemptionis privilegio sint munita; ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex Officio suo juxta SS. Canonum statuta cognoscant. & exequantur, non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemoriali, privilegio, aut statuto.*

6 De *secundo* verò, seu de reddenda Episcopo ratione, *ead. Sess. cap.* 9. ibi: *Administratores tum Ecclesiastici, quàm Laici fabricæ cujusvis Ecclesiæ etiam Cathedralis, Hospitalis, Confraternitatis, Eleemosynæ, Montis pietatis, & quorumcunque locorum singulis annis teneantur reddere rationem administrationis Ordinario, consuetudinibus & privilegiis quibuscunque in contrarium sublatis: nisi secùs fortè in institutione & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautum esset. Quod si ex consuetudine aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci, alis ad id deputatis ratio reddenda esset, tum cum iis adhibeatur etiam Ordinarius: & aliter factæ liberationes dictis Administratoribus minimè suffragantur.*

7 Verùm præter limitationes in textibus positas, limitatur Conclusio insuper in Hospitalibus, & aliis locis piis Militarium Ordinum, & aliorum Religiosorum, uti benè notavit Fagnanus *in cit. c. Ad hæc* 4. *h. t. nu.* 47. patetque tum ex Jure communi *Clem. Quia contingit. §. Præmissa. h. t.* tum ex Concilio Tridentino *lo. cit.* utpote quòd ibidem solùm de Sæcularibus, non de Regularibus loquitur, prout declaravit S. Congregatio apud eundem Fagnanum *lo. cit. n.* 48.

8 Quæritur IV. Quid Juris competat Episcopo in *loca pia* authoritate Episcopi non erecta, consequenter non *Religiosa*? Resp. I. Hæc *loca pia* non sunt subjecta Episcopo, consequenter hic jurisdictionem in ea non habet. Fagnanus *in cit. c. Ad hæc* 4. *h. t. n.* 51. & ibi Hostiensis, Innocentius, Joan. Andreas, Abbas, cum communi. Probatur à sensu contrario; cùm enim per Jura citata solummodò illa *loca pia* sint subjecta Episcopo, quæ sunt *Religiosa*, id est, authoritate Episcopi erecta, à sensu contrario benè inferre licet; ergo illa, quæ non sunt *Religiosa*, Episcopo subjecta non erunt. Hinc similia *loca pia*, v. g. Hospitalia, Confraternitates, aut alia pia instituta authoritate Episcopi non erecta, nequit Episcopus visitare, nisi in casibus à Jure expressis; prout declaravit S. Congregatio apud Fagnanum *lo. cit. nu.* 54. possuntque à Fundatore, quamdiu vivit, pro libitu mutari, & ad alias etiam profanas causas applicari, Abbas *in cit. c. Ad hæc.* 4. *h. t. nu.* 4. & ibi Fagnanus *nu.* 53. ubi pro hoc citat Declarationem Cardinalium, *arg. c. Cùm dilectus.* 8. *h. t.* Quæ tamen mutandi potestas non competit hæredibus, eò quòd pia defuncti voluntas ab hæredibus non possit mutari, juxta dicta in Titulo *de Testament.*

Resp. II. Quamvis præfata *loca pia* non subsunt Jurisdictioni Episcopi, nihilominùs potest hic post mortem Fundatoris inquirere, videre, & visitare, an juxta piam Fundatorum intentionem & voluntatem deputata bona debitè applicentur, & administrentur, Fagnanus *lo. cit. n.* 55. & 56. Abbas *in c.* 3 *h. t n.* 3. cum communi. Ratio est; *quòd in omnibus piis voluntatibus sit per locorum Episcopos providendum, ut secundùm defuncti voluntatem cuncta procedant*, ut dicitur *c. Tua nobis*; 17. *de Testament.* & declaravit sæpè S. Congregatio apud dictum Fagnanum *lo. cit. n.* 56. Potest insuper ab Administratore quovis cujusvis loci pii, etiam non *Religiosi* singulis annis exigere rationem administrationis, Concil. Trident. *Sess.* 22. *de Ref. cap.* 9. per textum suprà *n.* 6. citatum, qui universaliter omnino intelligi debet, adeò, ut licèt Episcopus non nisi in casibus à Jure concessis possit visitare *loca pia* non *Religiosa*; possit tamen universaliter ab horum locorum Administratorib. exigere rationem administrationis, & videre, num cuncta benè administrentur, & juxta piam Fundatoris intentionem applicentur; prout S. declaravit Congregat. apud Fagnanum. *lo. cit. n.* 57

9 Quæritur V. Utrùm Episcopus vi Jurisdictionis suæ possit *Religiosa* aut saltem *pia loca*, fundationes, & instituta ad certum pium usum erecta, vel deputata, in alium usum pium transferre? Resp. Ordinariè loquendo, *Negativè*, per Jura, & rationes allegatas *Tit.* 26. *de Testam. à nu.* 804. ubi etiam limitationes quædam inveniuntur. Quibus etiam adde limitationem, quam ponit Concilium Tridentinum *Sess.* 25. *de Reform. cap.* 8. illis verbis: *Quòd si hospitalia* (vel alia loca pia) *ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliorum personarum genus suscipiendum fuerint instituta; nec in loco, ubi sunt dicta hospitalia, similes personæ aut pera paucæ reperiantur, mandat adhuc, ut fructus illorum, in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior est, ac pro loco, & tempore utilior, convertantur*; prout *Ordinario cum duobus de Capitulo, qui rerum usu peritiores sint, per ipsum deligendis, magis expedire visum fuerit: nisi aliter fortè etiam in hunc eventum in eorum fundatione, aut institutione fuerit expressum: quo casu, quod ordinatum fuerit, observari curet Episcopus, aut si id non possit Ipse*, prout suprà, *utiliter provideat.*

10 Porrò circa Monasteria illud specialiter statuerunt Jura, si aliquando ex quacunque causa deficiant, aut discedere debeant Religiosi, aut minùs Regularis disciplina ibi vigeat, Episcopus nec redditus Monasterii, sæ mensæ incorporare, nec Monasterium sæcularizare, seu in illo Clericos sæculares ponere, aut in alias pias causas convertere potest, sed debet Monasterium hujusmodi aliis Religiosis ejusdem Ordinis vel inhabitandum, vel reformandum tradi: vel in horum defectu Religiosis alterius Religionis commiti: utrisque autem deficientibus Clerici sæculares ibidem collocari possunt, qui quoad fieri potest, fundationi priori satisfacere satagant. Fagnanus *in c. Inter quatuor.* 5. *h. t.* & ibi Joan. Andreas Abbas, Hostiensis, Dinus *h. t. in fine.* & alii, per textum & Glossam *cit. c. Inter*